

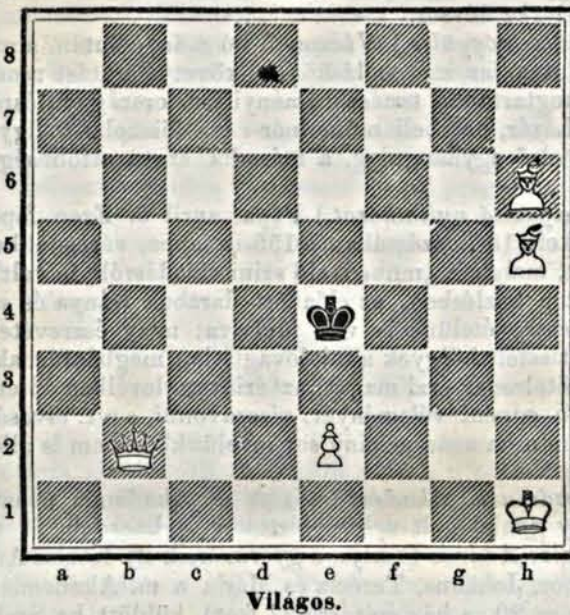
Egyveleg.

— (Petőfi-ről az 1849-ki hivatalos lap.) A Szegeden pénteken jul. 13. 1849. megjelent 148. számú „Közlöny“ című hivatalos lapban ez olvasható: „A. 13.019. — Petőfi Sándor, honvédőrnagy, saját kívánatára a magyar hadseregből kilépvén, minden további szolgálat alól ezennel fölmentetik. — Budapest., ján. 28-án. 1849. — Hadügyminiszter helyett az álladalmi titkár, Szabó Imre, ezredes.

b. — (A hírlapi hirdetések Amerikában.) Nektünk alig van fogalmunk azon összegekről, melyeket Amerikában az újságok a hírlapi hirdetésekre költenek. Egy új-yorki napilap 1860-ki dec. 15-ki számában jelenti, misze rint bizonyos Spalding H. C. 32,000 dollárt fizetett kiadó-hivatalában, a végett, hogy készített nyelvének egy hasábra menő hirdetését, jövő évre a lap minden számában s minden kiadásban kinyomassák. Megjegyzendő, hogy Spalding ur még több más lapban is hirdeti nyelvé; tehát Amerikában csak ez egy ember mennyit költ a hírlapi hirdetésekre! Pedig nemcsak ő ám ott az egyedüli, ki a hírlapokat üzlete érdekében igénybeveszi. Tanulhatnánk tőlük egy kis üzérsejlemet.

SAKKJÁTÉK.

68-ik sz. feladvány. — Loyd Sámueltól (Uj-Yorkban).
Sötét.

Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

A 63. számú feladvány megfejtése.
(Novotny Antaltól.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1) e3 - e4	Fh1 - e4: A)	1) Vh8 - h5	
2) Hd4 - b5:	Ha7 - b5: B)	2) Fh3 - e6 †	Vh5 - d5
3) Vd7 - d3: †	Fe4 - d3: C)	3) Vd7 - d5: †	c6 - d5:
4) Fh3 - e6 †		4) Fe6 - d5: †	
	B)	C)	
2) Kc4 - b5:		3) Kc4 - d3:	
3) Vd7 - b7 †	Klép.	4) Fh3 - f1 †	
4) Vb7 - b3 †			

Helyesen fejtették meg. Vessprémben: Fulöp József. — Lessen: báró Meszéná István. — Pesten: Cselkó György. — Monokon: Skvór Antal. — Kis-Kürtösön: Csemiczky Károly. — Parabutyban: Rothfeld József. — Hateanon: Kovács Zsigmond. — Győrött: Rózsa Elek. — B.-Újvároson: Kovács Lajos. — Gy.-Fehérvárott: Horváth Lajos.

Rövid értesítések. S.-Patak: Sz. M. A második már elszólt látnak. A harmadik, ugy a mint be van küldve, megfejthetlen. Az öt lépéses még nem vizsgáltuk. Az elsőt okvetetlen közöljük. — N.-Várán. R. B. Köszönettel vettük. Önnek mintául fölmutatjuk Loyd főnebbi régi szép feladványát. — Parabuty: R. J. Önt ezental is szivesen szemléljük harcosaink sorában.

Színházi napló.

Péntek, april 5. „Fenn az arnyó nincsen kas.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Szigligeti.
Szombat, april 6. „Bánk bán.“ Eredeti opera 3 felv. Zenéjét szerző Erkel Ferencz.
Vasárnap, april 7. „Mátyás király lesz.“ Eredeti történeti színmű 5 felv. Irta Szigligeti. Ezuttal két új szerződött tag lépett föl, u. m. Szerdahelyinő „Garáné“ szerepében, Szigligeti Anna pedig, mint „Gara Anna.“ Az elsőnek csekély szerepében nem igen volt alkalma, magát kitüntetni. Az utóbbi melegen játszott, de beszédében helylyel-közszel még mindig siet. Közönség nagy számmal volt jelen.
Hétfő, april 8. Gr. Széchenyi István halála évnapiján: „Hymnusz. Irta Kölcsey Ferencz, zenéjét szerző Erkel Ferencz. Ezt követte: „Áldozat.“ Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Vörösmarty. Az énekkar, az ünnepélyhez

b. — (A Nilus forrásait), melyek keresésében oly sok természetbuvár fáradozott, sőt életét is vesztette már, végre fölfedezte Gabumban Abissiniában az amerikai konsul fia. E források az egyenlítő közelében roppant rengeteg által koszorozott hegység tövében vannak, honnét Afrika négy folyójának a Nilusnak, Nigernek, Zambesinek és Zairenek forrásai fakadnak. A fölfedező neve Chaillon, ki utjában idáig kilencz majomfajjal találkozott s köztük a rettentő Gomiliás-sal és vázakat, koponyákat, továbbá 60 új madár és 25 emlős válfajt hozott magával.

b. — (Anglia rettentő szomja.) Anglia lakosai 1801-től egész 1846 végéig, pontos statisztikai számítás szerint, 8000 millió fnyi szeszféléket, 1764 millió fnyi bort és 5949 millió fnyi sört, tehát mindössze 15,000 millió fnyi szeszest italt fogyasztottak. Ez összeg kétszer akkora, mint Anglia államadóssága. Az állam a fönt elősorolt italok után 6449 millió fnyi fogyasztási adót vett be.

b. — (London területe) 128 négyszög angol mérföld. Lakosainak száma születés és bevándorlás által, hetenkint ezer lélekkel szaporodik. A megholtak hatodrésze közintézetekben végzi életét, melynek: a kórházak, szegényházak s tömlőczők stb.

illőleg, gyászba öltözve jelent meg a színpadon. A közönségben is komoly meghatottság volt észrevehető. — Feltűnő, hogy egyidő óta az eredeti darabok sokkal sürűbben adatnak, mint régebben. Így e héten is négy egymásra következő napon eredeti művekkel találkoztunk.

Kedd, april 9. „Eljegyzés lámpafénynél.“ Operette 1 felv. Ezt megelőzte: „Legjobb az egyenes út.“ Vigjáték 1 felv. Szerdahelyi ismét ügyes rögtönzésekkel derítette föl a nagyszámu közönséget. Többek közt e verset is hallottuk:

Igyunk azon férfiakért,
A kik védik szent ügyünk,
Különben pedig azért,
Kit Drezda fogott nekünk!

A rögtönzés roppant lelkesedést idézett elő, a közönség viharos tapsokkal üdvözölte gr. Telekit, ki az erkélyről nézte az előadást. A kis vigjáték is jól adatott elő, Egressy „Krum“ szerepében remekelt.

Szerda, april 10. „Egy szegény ifju története.“ Színmű 5 felv. Irta Feuillel Oktáv; fordította Feleki Miklós.

Csütörtök, april 11. Fektér ujon szerződött tenorista első föllépteül: „A szevillai borbély.“ Vig opera 2 felv. Rossinittól.

Szerkesztői mondanivaló.

5608. Pápa. H. A. A azofalt lényeges része a P. U. közlebbi számában közzétett pápai tudósításban már megjelent. Gazdálkodnunk kell a térrel és idővel.

5609. Vác. J. E. Vettük a rajzot; még nem tudjuk, rajzolónk hasznát fogják-e vehetni? Más felől tudósíthatjuk önt, hogy e napokban, tárgyunkhoz tartozó több igen becses rajz birtokába jutottunk, melyek közülöben vannak.

5610. J. R. Az „Appellatio“ a Szózatnak már valami nyolczadik latin fordítása, mely kezünkhez érkezett. Összehasonlítjuk a többivel s nyilatgatunk. Ön fordításában különösen a rimelési ügyességet csodáljuk, s teljesen méltányoljuk a fölmerült nehézségek legyőzését.

5611. Komárom. Egy több évi előfizető. Kérdéseire csak magunkra vonatkozólag felelhetünk, de úgy hisszük, hogy más kollegáknál is hasonló eljárás van szokásban. A kiadandó műre nézve lehet előleges szerződés, különben a fennálló, megalapított kategoriak szerint történik a kinyomatás után a díjazás. A jelentkezés szükséges.

5612. Moesolad. M. S. A Werfer által kiadatnisszándékozott „Széchenyi-album“ ügyére nézve lapunk mult számának „szerk. mondanivalói“ között mondtuk el nézetünket. Azóta a Werfer-féle csodótömög gondnoka is nyilatkozott, utasítván a megcsalt előfizetőket igényeik követelés alakbani bejelentésére. Azonban ugy hírlík, hogy ez ügynek talán mégis lesz egy kedvezőbb megoldása, s azt tartják némelyek, hogy ez album csakugyan napvilágot fog látni s akkor az előfizetők igényei is ki fognak elégíteni.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Aprilis							
14 Vasár.	F2 Tiborc v. F2 Miser	2 A 4 bójt.	5 17	6 43	4 Nikan.	6 53	11 29
15 Hétfő	Anasztazia v. Neste	3 Nicetas r.	5 15	6 44	5	7 41	* v
16 Kedd	Kalliszt v. Lambert	4 József r.	5 13	6 46	6 Bójt	8 37	0 18
17 Szerda	Rudolf. Inceze Rezsó	5 Theodulus	5 11	6 48	7 Tpl.sz.	9 43	1 3
18 Csütört	Eduárd v. Apol. Bál	6 Eutich	5 9	6 50	8 Bójt	10 54	1 38
19 Péntek	Tódor Emma	7 Georg M.	5 7	6 51	9 Noe	0 10	2 7
20 Szomb.	Victor. Oda	8 Prochorus	5 6	6 53	10 31. S.	1 29	2 31

Holdnegyed: ☾ Első negyed 18-án 8 óra 1 perczkor reggel

TARTALOM.

Bezerédy István (arczkép). — Vihar előtt, vihar alatt és vihar után. Fejes István — A magyar szent korona (folyt.) — Vándorlások Erdély felé (képpel, vége). Szokoly Viktor. — Zászló-szentelés 1849-ben. — Viktor Emánuel Olaszország királya (arczkép). — Tárház: Országgyűlési levelek Kakas Mártontól. — Ipar, gazdaság, kereskedés. Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Közintézetek, egyletek. Mi újság? Egyveleg. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Újság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/4 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Újságra félre 3 ft., a Politikai Újdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. A Vasárnapi Újság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Újdonságok nélkül) félre 12 ft., évnegyedre 6 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Újság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Hild József, építész.

A magyarnak szemefénye: büszkén emelkedő fővárosa. Ez volt a nagy Széchenyi István gondjainak egyik kedvenc és főtárgya; ennek virágzását, jólétét ohajtja mindenki, a ki e szép és nagy hazának fia. Mi volt Pest még ezelőtt 30—40 évvel? sokan vannak, kik elmondhatják saját tapasztalásaikból. Vannak, kik még vizimadarakat vadásztak a Dunapart azon helyein, hol most pompás paloták sorai gyönyörködtek a szemet. Csak Amerika új világnak tündéri kézzel épült városai között találunk hasonló gyors emelkedésre példákat, minőt az 1825—1848 i újabb alkotmányos korszakban Pest városában láttunk. A nemzeti szellem fölébredtével, a tudomány, ipar és kereskedés áldásaival együtt járó értelmiség és vagyonság terjedtével, az elhanyagolt Pest mindinkább elérte azon közös czélunkat, hogy a polgárisult világnak méltó pontjává, valóságos európai városá legyen. A közelebb lefolyt szomorú évtized alatt a magyar fővárosban, a nemzeti lét megszünttével, pangásnak indult minden vállalkozási szellem, s Pest külső emelkedésében is vigasztalan megállapodást tapasztaltunk, — most, a dolgok derültebb ujra fejlődésében, itt is a régi munkásság és erélyes vállalkozás folytatását látjuk. Adja az ég, hogy er jó kedv meg ne zavartassék ismét; hogy állandó és sikerdús legyen!

Azonban illő, hogy koronként megemlékezzünk azokról, kiknek tudománya és szakképzettsége teremtő fővárosunk díszes voltát. — Elég soká nem volt hazánkban tere az építészetnek; most Istennek hála! napról napra szaporodnak jeles építészeink. Erdemeit tekintve, ezek első sorában áll, építészeink Nestora, kinek arczképét mutatjuk be, az agg Hild József. Egy mun-

kás hosszú életpálya fekszik mögötte, melyre megérdemelt nyugalmából örömmel nézhet vissza — a pesti szép házsorok mennyi maradó emlékművei!

Hild József atya szintén építész volt, s ily minőségben küldte mintegy 75 évvel ezelőtt a bécsi cs. építészeti igazgatóság Pestre hogy az akkor munkába vett roppant tűzér-kaszárnya, az u. n. Új-épület építési munkálatait vezesse. E nagyszerű épületből legelőbb a III-ik pavillon készülvén el, ebben lakott az építőmester is, s ebben látott először napvilágot a mi Hild Józsefünk 1789. dec. 8-án. — Atyja őt is az építészetre szánta. A rajzolás elemeit már otthon megtanulván, a tehetséges gyermek a bécsi sz. Annai „képzőművészetek akademiájába“ küldetett. Meg kell említenünk, hogy itt ekkor, sőt a legujabb időkig, leginkább csak a görög, s az abból eredett, egyszerűsített római építészeti styl volt a tanulás főtárgya, — innen magyarítható Hildnek későbbi korában következetesen s nagy előszeretettel kezelt építészeti irányja. — A bécsi akademiában a fiatal Hild oly kitünő előmenetellel tanult, hogy egy műutazási stipendiumra érdemesnek találtatott. Mig ezt a már akkor ismeretes lassu hivatalos eljárásnál fogva elérhette volna, gyakorlati alkalmazást keresett Eszterházy herczegnek akkor nagyhírű bécsi építészénél Moronál. Ez időben, 1811-ben, vette Pesten kimúlt atya halálának híret. Hild József, nem várhatta be a neki szánt utazási segélypénz kiadását, hanem saját költségén utazott Olaszországba. — Meglátogatta Milanót, Florenzet, Nápolyt, s munka és tanulmány között töltött három évet, az örök városban, Rómában. A régi római világ nagyszerű építészeti maradványai

HILD JÓZSEF.

nagy befolyással voltak műsövére lelkére. Akkor még nem sereglettek oly nagyszámmal a kíváncsi műbarátok a régi világ város építészeti remekműveinek, s nagyszerű romjainak bámulására, mint napjainkban; akkor csak kevés választottak, magasabb irányú és mélyebb érzelmi művészeti tehetségek vállalkoztak a nagy és költséges utra, a régi világ két fővárosába: Athénbe vagy Rómába. — Nem lehet tagadni, hogy legelső bécsi tanulmányainak és Rómában gyűjtött gyakorlati tapasztalatainak volt eredménye ama római stíl, amaz a klasszikus és antik izlést követő modor, melyet Hild később a gyakorlati téren s leginkább Pesten létrehozott épületeiben folyvást tanusított.

Nézzük közelebbről Hild munkásságának eredményeit. Midőn Hild mintegy négy évtizeddel ezelőtt visszatért szülővárosába, Pestre, akkor a mi kedves fővárosunk még nem volt egyéb, izlés és terv nélkül összeállított háztömegnél, mely a lakás egyszerű szükségén túl nem ment. Görbe utcái ugyan eszünkbe juttatták, hogy jó régen áll már fenn, de azért a jó régi városok kedélyes házait, s jellemzetes házait hiában kerestük volna benné. Az utcák csatornázása, egyenlő felszínzése (nivellirozása) sétányok és parkok, s jóra való kövezet akkor még oly fényűzési cikkeknél tartottak, miket legelőbb nagyra termett világvárosoktól lehetne követelni. A ki Pestváros külső történetét híven fogja megírni, annak az igazság érdekében, el kellend ugyan ismernie, hogy egy széptani és stílistikai tekintetben új építészeti iránynak első uttorói már Hild előtt különösen Koch és Pollák nevével építészek voltak; azonban valódi teremtő lélekkel Hild lépett ezek nyomába. Jó idők jártak akkor; Pest polgári pénzes emberek voltak, s az általános jóhangulat igen előmozdította az építési kedvet. Különféle magánházak után a pesti kereskedelmi testület szép háza (azelőtt a nemzeti Casino, most a Lloyd szállása, homlokzatával a mostani lánchidre) volt Hildnek Pesten első nagyobb-szerű épülete. Ezután egymást érték különféle nagyobb vállalatok, így a többi között csaknem egészen az ő műve Pest leggyönyörűbb része, a feldunasor, s ebben a palotaszéri Nákóház, Ullmannház stb. Gombamódra termettek ekkor egymásután Pestnek legszebb s kényelem tekintetében remek házai, mint a feldunasori Döringház, a tömör Marczibányiház (bálványutca), melyek mind Hild építészeti korszakának maradandó művei.

Bekövetkezett a szerencsétlen 1838-i év; Pest városának nagy részét a Duna árvize elsodorta. Ezután kezdett Pest igazán nagy város lenni; amaz elemi csapás fővárosunknak valódi építészeti jölteveje lett. Ekkor emelkedtek Pesten azon pompás magánházak, melyeknél Hild teremtő szelleme a kényelmes fedett folyosókat hozta be, az alkalmatlan nyílt udvari menetek (gangok) helyébe; ekkor hozá be a külföldiek által nálunk annyira csodált széles és világos márványlépcsőket, a magas szárnyajtókat, s épen oly térs ablakokat, belső fatáblákkal (spalett) stb. Igen természetes, hogy ezen élénk építészeti reformok, az addig szunyadt kőfaragókat és szobrászókat is új életre serkentették, foglalkozást és munkát nyújtva nekik is. Ők szolgáltatták az ékítményeket, oszlopokat és szobrokat, márványlépcsőket, parkányzatok, erkélyek és kutak díszítményeit. Pest város épületei a czélszerűségen kívül szépségét tekintetben is nyertek s ezek adták meg legelőbb Pestnek a fővárosi rangot. Egy dolgot rónak fel Hild építészeti modorának hibául: s ez az egyformaság, egyhangúság az ő műveiben. E vad alól azonban annyiban fel kell őt mentenünk, a mennyiben a pesti épületek mai egyhangúsága nem annyira neki rovandó fel, mint inkább azon, az ő nyomába lépett és az ő sikere által elkábitott, szellem-telen építőmestereknek, kik ígéreteket tőnek az építendő háziuraknak, hogy házaikat egészen Hild modorában építetik fel, még pedig 10—20 százalékkal olcsóbban, — a mit azután szolgálilag utánoztak is, persze kevésbé tartós és olcsóbb anyagokból. Ily utáncsinált házak száma tömérdek, ezektől kapják Pest épületei azt a bizonyos egyhangú kaszárnyaszerűséget — de azért az Hild érdemeiből, a ki az építészeti téren feltalálta nálunk a „Kolumbusz-tójtást“, legkisebbet sem von le. — Ezek elvitázhatlanok s maradandók.

Végül hagyjuk Hildnek legnagyobb három műremekét, melyeket — ámbár leginkább Pest város körüli érdemeiről akarunk itt szólni — röviden szintén meg kell értenünk. Ő építette az egrí pompás székesegyházat, az ő terve szerint készült a pesti lipótvárosi nagyszerű templom, s az ő javított terve után épült az esztergomi országos nagyszerűségű bazilika. Az utóbbiról tudjuk,

hogy eredetileg sokkal egyszerűbben tervezetett, s alapjában fel is építetett Pakh János esztergomi építész által. Ez utóbbinak orgyilkosság általi szerencsétlen halála után Hild kezére jutott ez óriás mű folytatása s bevezése. A kik az eredeti terv után készült mintát a mostani királyi épülettel összehasonlították, tudják, mennyit köszönhet ez diszre, nagyszerűsége nézve Hild alkotó szellemének.

Kétségtelen, hogy Hild munkásságának megszüntével Pest városának a megkezdett uton megállapodnia nem szabad, s örömmel is tapasztaljuk, hogy egy, a külföld műemerekei között nekedett, s hasznos tapasztalásokkal hazatért ifjabb építészeti nemzedék, új meg új sikerrel lép az ő nyomdokaiba, új eszmékkel, új iránynyal és modorral, mely a főváros megpanaszolt egyhangúságába is kellemes változatokat hoz be lassanként. De azért Hild József korszaka egyike marada a legérdekesebbnek hazai építészeti történetében, s ő azon megérdemelt nyugalomban, melybe immár önként visszavonult, bizást számolhat az elismerésre, honfitársainak tiszteletére. Szorgalma, komoly irányja és becsületessége maradandó helyet vívtak ki számára érdemes férfiaink díszes sorában. Kívánjuk, hogy a jó öreg ur még sokáig gyönyörködje művei szemlélésében! *)

Sordallás.

Mit huzdótk ugyan, ej no a ki adta!
Elkezdem hát majd én, szől a házigazda.
S példaadó hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Mikor én még legény voltam,
A kapuba kiállottam . . .“

A borral tölt pohárt miután kiitta,
Főllalt az öreg Gál, bajszán sódorítva.
S békételem hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Nem ugy van most, mint volt régen,
Nem az a nap süt az égen . . .“

Jó Gerő is felkelt, s nejeire kacsintva,
Szomszédjának lábán lent egyet nyominta.
Incselkedő hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Ha bort iszom, jó kedvem van tőle,
Szid az asszony, nem gondolkó véle . . .“

Neki bátorodván az ifjak is most már,
Nagy hangos torkával reabögött Kolmár.
S kőpékedő zajjal
Zug torkából a dal:
„Ki az urát nem szereti,
Sárga répát főzön neki . . .“

A magyar zamató bor szivét átjárva,
Pál sem maradhatott már továbbá hátra.
És érzélgő hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Cserebogár, sárga cserebogár,
Nem kértem én tőled, mikor lesz nyár . . .“

Elérzékenyülve a dal- és a bortul
Gyurka két szeméből a könnyű kicsordul.
És fájdalmas hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Az ég alatt, a föld színén,
Nincsen olyan árva mint én . . .“

Most Tordai állt fel, s szólt: a lónak feje
Elég nagy, rá is ér, hát busuljon vele.
És könnyelmű hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Volt nekem szeretőm,
Sári volt a neve . . .“

Mond Kovács: a kinek bankódni kedve van,
Hallgasson rám, mert sok szép leszen e dalban.
S rikácsoló hanggal
Zug torkából a dal:
„Csicséri borsó, vadpaszuly,
Fekete szemű ugorka . . .“

*) Ki kell jelentenünk, hogy ez életrajzi vázlat egyes adatait a hazai művészet körében sok érdemmel bíró Kempf ur szíveségének köszönhetjük. Szerk.

Soós az asztalra üt és hangosan kiált,
Nótám dallom, minden ide hallgasson hát.
S hányveti hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Caifra szüröm Veszperembe vettem,
Érte harmincz forintot fizettem . . .“

A költők közt, mond Túr, legjobb költő nekem
Csokonai, mert ő írta meg énekeim.
És jó kedvű hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Drága kincsem, galambocskám,
Csikóbőrös kulacsocskám . . .“

Egyet se szólt Érdi, de hogy a dalhoz ért,
Megmutatta ugyan, kitevén magáért.
Mert szép csengő hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Fiat, az Isten áldjon meg,
Én is iszom, igyatok . . .“

Most már a lányokra jöven a dallássor,
Fellejpi közülök csak Lenke volt bátor.
S elragadó hanggal
Kél ajkáról a dal:
„Hazádnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar . . .“

S a szelid leánya hangja mint megcsendült,
Mindenki szeméből egy örömköny perdült
S egyező ajakkal
Harsogott a szent dal:
„Hazádnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar . . .“

Varasdy Lajos.

A magyar szent korona.

(Folytatás.)

Lászlónak Prágában 1457. történt hirtelen halála után a rendek 1458. január 24-én Szilágyi Mihály erélyes főllépte következtében, a nemzet közakarátát követve Hunyady Mátyást választák meg királynul. Csehországba, azonnal követek küldtek őt hazahozandók. Podiebrad, Mátyást hatvanezer arany lefizetése után szabadon bocsátá, ki is február közepén a nép nagy örömrivalgása közöt Budára megérkezett. A hazafiak soha sem érezték fájdalmasabban, mint ez nap, hogy a sz. korona Fridrik kezében van.

Haladék nélkül küldöttség ment a császárhoz, mely a 18 év óta jogtalanul letartóztatott sz. ereklyét visszakövetelje, e kívánságot a martius 2-án cseh királyllyá választott Podiebrad is támogatta. A császár most is, mint már annyi ízben tagadó választ adott, s a követtség, melynek szónoka Vitéz János volt, háborúfenyegetéssel tért vissza. ²³⁾

Később Mátyás meg is támadta Fridriket hadsereggel, s az utóbbinak dolga már igen rosszul kezdte menni; de ekkor II. Pius pápa lépett föl a két fejedelem közé békebiróul, s alkudozni kezdtek. Fridrik a koronáért eleinte 100 ezer aranyat, s ezen kívül a magyar kir. czim megtartását, s az országban Mátyás halála után örököségi jogot követelt, mikre Mátyás rá nem állhatott. 1461. Vitéz János váradi püspök meglátogatván Grätzben a császárt, vele, leginkább Jeromos kreai érsek, s szentszéki követ sürgetéseire, hat pontban megállapodott. Ezeknek negyediké szerint, ő Mátyás iránti atyai hajlamának tanusítására a sz. koronát hatvan-ezer aranyért visszajadja. ²⁴⁾ Megérkezvén a béke-föltételekkel Vitéz püspök, a király azoknak elfogadása végett 1462. tavaszra országgyűlést hirdetett. A rendek hereseknek találták ugyan a föltételeket, de mivel a korona birtoka forgott szóban, azokat mégis elfogadják, s a sz. ereklye váltságberének megszerzésére önkéntes ajánlatokat tettek. ²⁵⁾ Miután a korona váltságaért ígért összeg összeszedetett, az 1463. évi országgyűlés által követeknek Fridrikhez: Várday István, kalocsai érsek, Vitéz János nagyváradi püspök, Ujlaky Miklós horvát bán, Palóczy László országbíró, Zápolya Imre főtárnok, és az ország felső részeinek kapitánya választattak; kik háromezer magyar lovas kíséretében június közepe felé Németujhely alá érkeztek, a korona átvételére. Fridik vonakodott annyi fegyverest, a mindig hű erősségbe bocsátani, s így csak Vi-

téz János, és vele 200 lovas ment be a városba, a többiek a szomszéd Sopronyban szállottak meg. ²⁶⁾

Még most is vonakodott eleinte Fridrik, a koronát kiadni, s csak Domokos torcellói püspök, s Rudolf freisingeni prépost közbenjárása, s sürgetéseire cseréltettek ki július 19-én elvégre a szerződési oklevelek. Őt nappal később lefizetvén a hatvanezer aranyat, a 24 évig zálogban heverő sz. ereklye átadott a magyar biztosoknak, s miután három napig Sopronyban, az ország minden részéről összesereglett hazafiak kegyeletes tiszteletének tárgyaul szolgált 1463-iki július hó vége felé, a népek leirhatatlan örömeire Budára megérkezett. Mátyás király ugyan jelen nem lehetett a nagy örömtüneményen, mert Bosniát fenyegető veszedelem kiszóltá őt a harc-síkra, s csak a törökön nyert győzelem után, a Fővetkező év elején térhetett vissza Budára. Később martius 29-ére Székesfehérvárra összehívá a rendeket, s ott Szécsy Dénes, Esztergom agg érseke által kormányta hatodik évében, népének örömrivalgásai közt megkoronáztatott. ²⁷⁾

A koronának visszaszerzése körül nagy érdemei voltak Paumkicher Endre, pozsonyi grófnak, kit is emiatt a király Császárzárral, Varasdmegyében, jutalmazott meg. ²⁸⁾

Mátyás királynak 1490. történt halála után, az ország, ismét véres beharczoknak lön színhelyévé, s több korona-követelő lépett föl. A nagy király, derék s erélyes — de törvénytelen — fiának szintén nyílt eleinte kis remény a trónra, de később Pruisz János működései következtében ügye hanyatlani kezdett, e rossz fordulatra János, atyjának hátrahagyott kincseit, a sz. koronával együtt Budáról magával levivé a Dráva partjaira. Utközben azonban Báthory István és Kinisy Pál által — kik az országgyűlést meghagyásából siettek utána — Csonthegynél utóléretett, s megveretett, ő maga csak nagy bajjal tudott megmenekülni a sz. koronával Pécsre. ²⁹⁾ 1490. július 15-én a magyar rendek ünnepléses gyűlésén Dóczy Orbán, a külhatalmasságok képviselőinek jelenlétében Ulászlót Magyarország törvényesen választott királyának nyilvánította. E hir hallatára János, megakarván kimélni hön szeretett hazáját a beharczól, a rendekkel megbékült, s személyesen hozta el a koronát Visegrádra szerencsés beteltyársa számára. ³⁰⁾

Az 1492-iki országgyűlésen törvény hozatott: melynélfogva ezentul e sz. ereklye gondját egy püspök, s egy országbíró fogja viselni, hogy valamikép ismét idegen kezekbe ne kerüljön. 1498. pedig elhatározott: hogy a koronát ezentul, csak világi urak őrizzék.

Azonban nem sokáig maradhatott, e békességben sz. ereklyénk, mert a következő király alatt csakhamar elkövetkezett a szerencsétlen idő, melyben a törököktől félelem miatt, ide s tova vitetvén, régi helyére, Visegrádra többé vissza nem térhetett.

A varnai szerencsétlenség után még egy század sem mult el, midőn egy új, következményeire nézve leggyászosabb — mert ez játszá a töröknek kezébe a befolyást hazánk viszonyai — érte a nemzetet. A mohácsi vész gyászos napja vala ez, melynek egy szép reményű király, 7 főpap, 15 országnagy, 500 hatalmas nemes, 10 ezer lovas, s 12 ezer gyalog harczi lön részünkről áldozata. E szerencsétlen ütközet után, melyre a magyar csak vérző szívvel gondol, országunk kies, s áldásdús vidékei tüzzel s vassal pusztítottak, s Buda, Magyarhon védtelen fővárosa, az ellenségnek martalékul esett.

Hazánk mostani balsorsán nem osztozott sz. koronánk, mert azt Perényi Péter koronáit híven megőrizte. Az Isten azonban ismét megkínnyörüle a földig sujtott magyar népen. Parancsola a török pusztító hadaknak, s ezek, noha ellenállástól mitemen tarthatának, elhagyják hazánk sivataggá tett téreit, s tüzhelyeikre visszatértek. De most az elárult hon föbbjei a helyett, hogy a testvérértől párolgó haza sorsán segítsenek, és seibeirt nyujtsanak, a királyválasztáson meghasonlottak, s a kissé gyógyulni kezdő sebhelyeket újra fölszaggatták, a pártoskodás vérlobogóját tüzvéni ki. A nemzeties párt Zápolya János erdélyi vajdát választá, s koronázz meg királynak, a másik párt pedig Ferdinánd osztrák herceget ismer el jogos utódnak, s miután Perényi Pétert, sárospa-

²⁶⁾ Bonfini. d. III. l. 10.

²⁷⁾ Ugyanaz. d. IV. l. 1.

²⁸⁾ Majláth „Gesch. der Magyaren“ III. k. 202. l.

²⁹⁾ Bonfini. d. V. l. 9.

³⁰⁾ Szalay. III. köt. 362. l.

²²⁾ Kaprinay. P. I. p. 454.

²³⁾ Szalay László „Magyarország Története“ III. köt. 14. könyv. 180. l.

²⁴⁾ Tubero és Bonfini szerint 80000 aranyért.

²⁵⁾ Horváth Mihály „A Magyarok Története“ (Bécs 1847.) 189. l.

taki vár, és erdélyi vajdaság ígéretével kecsegtetve részükre megnyerék, Ferdinánd Székeshérvárott 1527. november 3-án meg is koronáztatott.

Zápolya János ügye napról napra hanyatlani kezdett, s több vesztett csata után kénytelen volt Lengyelhonba menekülni. Magas állásának veszteségét, dacára az itteni szíves fogadtatásnak, felejteti képes nem volt, hogy tehát hazánkat ujjal hatalmába kerítse, Laszky Jeromost, szirádi vajdát, II. Szolimánhoz küldötte, Virgilnek eme szavait mondogatván: „Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.“ Eszavak, melyek eléggé igazolják, hogy egy ügyért kétségbeesett ember mire nem képes vetemedni, csakugyan a szó teljes értelmében teljesebbé menének, mert Laszkyknak sikerült a velencei származású Gritti Lajos segítségével II. Szolimán Zápolya részére birni, s azon jó hírrel tért vissza urához, hogy a zultán nemsokára bejö segédsereggel Magyarországra. 1529. év tavaszán a zultán be is rohant egy roppant hadsereg élén az országba, s auguszt 18-án már Mohácsnál üttötte föl sátorát. A nagyvezir fényes kísérettel János király elé lovagolt, ki Szolimán tiszteletére Lippáról ide jött. Másnap tizenegyed magával Szolimán üdvözlé- téré sietett, s a zultán trónjáról felkelve barátságos arccal fogadta őt, s a vérmézőn, melyet nem rég husz ezer magyar hős bajnoknak halála felszentelt, Zápolya kezét csokolá Szolimánnak. Örvendett e történeten a kevély zultán, látván, hogy egy oly nemzetnek fejedelme, melynek hatalma nem rég Kárpátoktól Adriáig terjedt, magát előtte megalázta. Ez öröme még jobban fokoztatott azáltal, hogy pár nap mulva a sz. korona is kezébe került.

Ugyanis Perényi Péter Siklósról e nagy nemzeti kincset biztosabb helyre akará vinni, de utközben Kajdacson. Szeretsen János a pécsi püspökség törvénytelen birtokosa által elfogatott, s Szolimánnak kézbesítettett.³¹⁾ Később Szolimán, miután Bécs ostromával felhagyott, Budán ujjal találkozott Zápolyával, s ott őt a magyar királyság birtokába ünnepélyesen behelyezte, a sz. koronát is átadván neki.

Zápolya Jánosnak, Szászsebesen történt halála után, a törökök ujjal bejöttek hazánkba, s miután Buda várát kezükbe kerítették, Szolimán, az özvegy királynőt fiával s a koronával együtt Erdélybe küldé. János Zsigmond nagykorúságáig Erdélyt s tiszántúli Magyarországot jelölve ki neki birtokul. Izabella könyezve, s titkon panaszkodva a török hitszegés fölött, engedett a kemény szükségnek. A korona most Károlyfahérvárott tartatott, míg végre hosszú alkudozások után 1551. július 19-én Ferdinánd birtokába jutott. Sokan mondják, hogy midőn az özvegy királynő a koronát Castaldo, Nádasdy, és Báthory, Ferdinánd képviselőinek átadta

volna, könyben uszó szemekkel jövendölé: hogy soha többé magyar fejére nem fog tétetni! — A sz. ereklye most Tokajba Seregyhez, s innen Pozsonyba hozatott, hol az összegyűlt országnagyok törvény által elhatározzák: hogy a magyar királyi korona ezentúl a pozsonyi várban fog őriztetni. (Vége következik.)

Képek a hazai népeletről.

II. A fiát haza váró anyja.

Sterio Károly hazai festésünk természetű felfogása után lapunk mai száma egy rajzot közöl, mely a kompozitív egyszerűsége mellett is jótékony hatással bír a szemlélőre. Az öreg anyóka, ki agg napjaira is két keze munkája után keresi kenyerét, élete öröme, büszkeségére, távol levő fiára gondol, kit elvittek tőle katonának, de kinek hazaérkezését mára várja. Künn az ajtóban már látszik is egy deli huszár alakja — vagy talán még csak árnyképe, a mint azt magának a szerető anyai szív ábrándja ohajtja s képzelet! S ki irhatná le a bekövetkező perc, a viszontlátás örömet, boldogságát — ha majd az anyai szív valóság- gal keblére ölelendi férfiúvá lett, deli magzatát!

Az 1861-iki országgyűlés megnyitása.

(Ápril 6-án.)

Testvérlapunk, a Politikai Újdonságok, körülmenyes leírását hozta annak idejében e korszakot alkotó országos ünnepélynek, s megmagyarázta annak politikai jellemét s fontosságát. Midőn ez alkalommal e nap fő momentumát rajzművésznünk ónja által is maradandóvá tenni kívánjuk, nincs egyéb feladatunk, mint az ünnepély külső jellemvonásait följegyezni.

A nagy nap, mely után a nemzet 12 év óta sovárgott, végre megérkezett. Az ápril 2-ára összehívott országgyűlés ápril 6-án szerencsésen megnyitott. Előtte való nap még senki sem tudta e szertartás bekövetkezését, s csak este 7 órakor jelent meg a hivatalos értesítés, a másnapi megnyitás órájáról. Olvasóink ismerik az ellenszegülést, melyet az országgyűlés tagjainak legnagyobb része az országgyűlésnek Budán leendő tartása iránt nyilvánítt — mert a törvény világosan Pestet jelöli ki az országgyűlés helyeül. A kérdés megoldása úgy történt, hogy különbség tétetett az országgyűlés megtartása és megnyitása között. Az utóbbi nem lényeges szertartásnak nyilvánítván, mindenkinek szabadságára bízott a megjelenés vagy elmaradás. Így történt, hogy a képviselőház testületileg nem vett részt a megnyitási szertartásban. Egyes képviselők megjelentek; a felsőház tagjai csaknem teljesen voltak képviselve.

A szertartás két részből állott. Először a sz. Lélek segítségül hívása történt meg a budai várkapornában, hol az ország népszerű primása végé az isteniszolgálatot; ezután következett a megnyitó beszéd elmondása a budai királyi vár trónteremében.

Már reggeli 9 tájban nagy tömegekben zarándokolt Budapest lakossága a vár felé vívő utakon; a várhegy minden utvonala, különösen a pesti oldalon, el volt lepte népségtől és kocsiktól. A lánchidon csak bajjal leheté áthatolni; megszámtolták, hogy e napon délig 80,000 ember ment át a hidon. A várban az utcák már 10 óra tájban annyira meg voltak telve, hogy

Képek a hazai népeletről: II. A fiát haza váró anyja.

Zászló-szentelés 1849-ben.

(Naplótörédek. Közli Sz. D.)

(Folytatás és vége.)

csak legnagyobb erőködésekkel lehetett nyitva tartani egy szűk utat a közlekedésnek.

Az isteniszteleet bevégezte után, mintegy 12 óra tájban az összegyűlt mánások, képviselők és meghívott vendégek a királyi palotába vonultak. A palota tróntereme, mely az 1849-i romlás után újra épült és díszítettett, még soha sem látott ily fényes gyülekezetet. Mindenütt ragyogó nemzeti öltözeteket látott a szem, a kath. papság is ünnepi ornatibusban jelent meg. Csak itt ott lehetett idegen nemzetek képviselőin egyszerű öltözeteket látni, kik mind szíves vendégszeretetre találtak. Hölgyek, az itteni karzat szűk volta miatt, csak csekély számmal jelentek meg.

A budai királyi palota tróntereme hosszukás négyszöget képez, s a hosszabb oldalfal közepén van a veres bársonnyal s arannyal gazdagon díszített trónmennyezet. Ennek körébe ültek az országgyűlés tagjai, első

A tábornoktól bucsut vevén, magamat ajánlám, midőn: „Apropos — ugy mond ő — ha egy napot késchetik, maradjon, holnap az 59. zászlóalj, a veres pántlikások zászlószentelési ünnepe lesz a mehalai táborban, mely igen érdekes leendő azon körülménynél fogva is, miszerint az ünnep királynéja, a zászlóanya — vagy helyesebben — zászló arája egy — mint mondják, elragadó szépségű — hajadon, ez eset tudtomra még nem fordult elő a hadseregben.“

Az országgyűlés megnyitása Budán (1861. ápril 6-án).

sorban az ország zászlósi s főpapjai, mögöttök a többiek tetszés szerinti csoportozatokban. Miután a primás is megérkezett, belépett az országgyűlés megnyitására felhatalmazott királyi biztos, gr. Apponyi György országbíró, Mailáth György tárnok kíséretében. Az utóbbi mindenekelőtt felolvasta a királyi meghatalmazó levelet, mely által gr. Apponyi ez alkalomra kir. biztossá nevezeték. A csend helyreállván, a királyi biztos a trón legalsó lépcsőjére lépve felolvasta az országgyűlési megnyitó beszédet, melyet politikai lapjaink egész terjedelmében közöltek.

A megnyitási szertartásnak vége levén, a felsőház tagjai Pestre siettek, hol tüstént, déli 1 órakor tartották az első ülést, a képviselőház tagjai pedig d. u. 4 órakor gyülekeztek össze az első ülésre.

S azóta mindkét ház rendszeresen folytatja üléseit nem Budán, hanem Pesten, a mint a törvény parancsolja.

A hír meglepő volt — annál inkább, midőn értésemre esett hogy a hölgy nem is a magas aristocrazia tüvegázi növénye, ha nem egy közrendű nemesi család sarjadéka.

Küldetésem nem levén sürgetős, elhatároztam maradni, mely határozatomra, miután többször voltam már tanuja hasonló szertartásoknak, megvallom, nagy hatással volt a kíváncsiság, megismereni a hölgyet, ki e páratlan kitüntetésben részesült.

A mehalai tábor, az országutól jobbra néhány ezer lépésnyi távolságban feküdt Mehala külvárosától.

E tábor volt tagadhatlanul a temesvári, — nem hibázok, ha mondom — az összes magyar hadsereg legdemokratikusabb, sőt valóságos republikánus hangulatu testülete, mely szellemet a pa-

³¹⁾ Istvánfi. L. X.

rancsnokezedes pavillonján magasan s kihívólag lobogó vérveres zászló, már messziről hirdeté az érkezőnek, s azzal tökéletes összehangzásban volt a tábor külső s belső physiomiája. A vadászerdei telep fényének, s kényelmi intézetének itt semmi nyoma. Egyforma galyásrak, meglehetősen rendetlen sorokban állítva szolgáltak véds nyughelyül fő, altiszteknek s legénységnek egyiránt, kik között szolgálaton kívül, fájdalom, gyakran a fegyelem rovására is, szoros egyetértés, bizalmas társalgás uralkodott.

A vadászerdei táborral, melynek a vezértábornok polgári állása, kedvtelése, többnyire volt császári tisztből alkotott környezete némi aristokratiai szint kölcsönöztek, folytonos feszültségben álltak.

Április napjait széles Magyarhon határán sehol oly riadó lelkesedés nem üdvözöl, mint a mehalai táborban — egy kifogásuk volt ellene: hogy egyszersmind a köztársaság ki nem kiáltott.

Ezen hangulat és szellem kifolyása volt a telep legkitűnőbb zászlóaljának — 59. — választása, miszerint zászlóanyául, nem az uralkodó szokás szerint valamely katonai vagy mágnási notabilitást, hanem egy lelkes polgárhölgyet hívott fel.

Az 59. zászlóalj magvát képezék az aradi vár körül, nem különben a lippai, angyalkúti csatákban vakmerő vitézségükkel magukat annyira kitüntették békési és debreczeni önkéntesek, kik *veres pántlikások* neve alatt voltak ismeretesek és félelmesek a vidéken. Később rendes zászlóaljja alakittatván, a hadügyi minisztériumtól, méltánylatul s buzdításul azon kitüntetés nyerék, hogy pörge kalapjukat, és széles veres szalagukat, melyre mint a 9. zászlóalj veres siphájára, és épen oly méltán, büszkék voltak — megtarthassák.

Erőteljesebb s törhetlenebb csapata nem volt a hadseregnek. Temesvár czernirozása — az öreg Bem remeke — páratlan manoeuvre a hadviselés történetében.

Egy roppant kiterjedésű vár, három külvárosával, 8—9000 gyakorlott sorkatonából álló őrséggel védelmezve, rokonérelmű polgárság által gyámolítva, igen tapasztalt erélyes parancsnokok alatt, 200 ágyuval, kimeríthetlen hadiszerekkel, tanult, ügyes tüzerekkel ellátva: 1849. év elején 2000-et alig haladó ujoncsereggel s néhány kisebbserű ágyukkal tökéletesen czerniroztatott.

Naponkint történtek a várból kitérősek — többnyire tekintélyes erővel, egyetlen egyszer sem sikerült áttörni a vonalt, sőt egy ily támadás alkalmával Mehala felé Vécsey tábornok, tárczájából egy levelet kiszakítván, irónnal következő rövid utasítást küldött Asztalosnak, a 29. zászlóalj őrnagyának: Az őrség Mehala felé kitért, Asztalos őrnagy támadja meg azonnal Gyár-várost s vegye be.

Egy óra mulva a mehalai posztio megvédvé, s Gyár-város elfoglalva volt.

Ily óriási munkához nagyszerű lelkesedés, törhetlen erő s kitartás kivántatott.

A veres szalagosok mindezen előnyökkel bírtak.

Gyakran, kivált 1849. év elején, 2, 3 héti le nem vetközött a legénység — Rendszeren 48 órát állott előrsőkök egy-egy rész felváltva, szünet nélkül ágyu, gránát, bomba, kartácstűz, s kitérősek által nyugtalanítva, s ha végre felváltatván fáradtan visszatért, s egész felszerelési terhével a gyepre heveredett: alig pár percnyi szunnyadás után riadó fuvatott: s a törhetlen vasalakok, mintha rugó emelte volna őket, fekvéseikből felpattanva vig kedvvel, danolva rohantak a csatatűz elébe — s mindezek után is, kik a csetepatéből épen visszatértek, ha történetből akkor szólt a zene — mi nem ritka eset volt — feledve a kiállott fáradalmat, feledve a kínáló nyugalmat, tánczra kerekedtek, és a tüzes csárdás s három a tánc közben acél-inaik legkisebb lankadságot sem árultak el. — Ilyen volt a veres pántlikás.

Még vagyok győződve: egy megconkitott, haldokló veres pántlikás mellett zendült meg a zászlóalj kedvenc dallama:

Ugy-e jól tesztem,
Ugy-e jól tesztem,
Hogy magyar nemzetem,
Igazán szerettem.

utolsó hörgése is egy lelkesült: „*Éljen!*“ vagy „*Rajta!*“ leendett. Egyébiránt: tökéletes felszerelés, naponkint hus, szalonna, bor, főzelék, s a magyar hadviselésben oly emlékezetes „*dupla lénung*“ sem hiányzottak.

Midőn öreg Bem apó szeretett fiaival, a véres ütközetek, erőtetett marsok, emberi erőt meghaladó fáradalmak, lehetetlen nél-

külözések, s végre még a csaknem kiállhatlan hideg által megviselt seregével Erdélyből megérkezett, s a temesvári kis tábor felett szemlét tartott, s az 59. ik zászlóalj előtt elvonult; alig hitt érzékeinek, szeméi könybe lábbadtak a harczedett bajnoknak örömeiben, hogy a magyarnak ilyen katonái is vannak.

De — hogy mellékesen emlitem — nem is lehetett sajátságosabb s komikusabb látványt képzelni, mint a melyet, az érintett időben Bem apó serege mutatott.

Ha reá tekintettel, nem tudá meghatározni: jó ízű kaczag-e e torzalaku csoportozaton, vagy inkább tiszteletr gerjedve kalapot emelje sereg előtt, melynek harci tettei, külsejével oly hihetetlen ellentétben állottak. — Ime egy felállított század.

Azt hinné, hogy az összes császári s magyar hadsereg minden ezredeiből egy-egy mutatóvány van kiállítva; láthatsz abban nemkülönbön orosz, kozák, mőcz csapatok felszerelési példányait.

Kék, veres, zöld, sárga, hajtókás frakkal, oláh szür, kankó, ködmön, gombos szász mente, honvédattila, — továbbá bő, szük posztónadrág, fehér, sárga, fekete, veres sinorokkal, — aztán csizma, booskor, bakkancs, — végre csákó, sapka, magastetejű s pofonított szélhasító kalap, báránypőrc hegyes mőcz süveg, orosz sisakok a legbarátságosabb szomszédoságban állottak egymás mellett.

E különemű ruházatokat azonban gyakran még tréfásabb csoportozatokban állította össze a véletlen szeszélye.

Ime egy öles martialis alak, fejéig rőfny magas szőrös mőcz süveggel, fehér frakkban, barna színe hagyott veres huszárnadrágban és booskorban; mellette jobbról áll egy alacsony vállas székelő, pofonított léghasító kalappal, rövid női bundában, derekán oláh katrinaczából szelt övvel szorítva, két vállán a karok számára kivágott hasítékokkal, feszes kék magyar nadrágban, és sarkantus csizmában, bal felől egy izmos, négy tagba szakadt legény, villámhárító orosz sisakkal, oláh szürkankóban, kék pantallóban és bakancsban stb.

E rongyok alatt ki keresné Erdély hódítóit, a n.-szebeni, piski hősöket?

De szorosabb vizsgálat után a férfias komoly tekintet, szemekből kivillámoló tűz, dacz és bátorság, a könnyűség s otthonosság, melylyel megszokott jó fegyvereiket kezelik, azonnal elárulják a harcok edzett fiait.

Nézd például amott azon sajátságos alakot.

Fején singnyi magos, — műnyelven köcsögkalap, vagy kürtödugó ágaskodik — izmos vállait s egész testét szinte bokáig erő fekete posztó japonika fedi, lábai bizonyos igen problematicus színű és anyagu tokban rejtve.

Nemde szemé közé nevetnél annak, ki állítani merné, hogy az magyar huszár!

Igen ám! de ha figyelemre veszed a kihívólag fél füle csapott köcsögkalapon, a tényérnagyságu virágbokrétát, az agyarrá szorított s három ujnyi hosszú szárával fölfelé álló makrappán a „kisuvikszolt“, amugy magyar miskásos kiteremtett fekete bajszot, aztán a szemekből kilövellő gyilkos sugarakat, teste kihívó hetyke mozdulatait; ha lovára paritans, testének azon csudás összehangzását lova minden mozdulattal, mintha azzal össze volna növe, s azonnal megismered az ujkor centaurját, a világ első katonáját, a magyar huszár.

A kalap, és tisztos japonika hihetőleg Szebenben valamely igen érdemes és tudós professor ur ruhatarából requiráltatott.

Azon rögtönzés, melylyel Bem apó sereget teremtett, s mintegy a földből előtápnantott, majd ismét elvesztett, s újra kipótolt, a soha meg nem szűnő ütközetek, hihetetlen marsok, gyakori pénzhiány, közlekedések megszakadása nem engedték a sereg rendszeres felszerelését; minden falu, város, melyet elfoglalt, valamint élelmezésre, ugy felszerelésre igénybe vétetett, de kiválólóg a csatatér volt az erdélyi rögtönzött seregek ruha liferánsa, kiki foglalta, vette, mire épen legsürgetőbb szüksége volt, válogatás, egyformasági tekintet nélkül, és csak később, midőn bár kevés időig szabadabban lélekedett, fordithatta gondját arra, hogy seregét külső alakjára nézve is rendes hadilábra állithassa.

Már elkezdődött az ünnepély, midőn én a mehalai telephez érkeztem.

Az istenisztelet tartására egyszerű lombsátor volt felállítva. Előtte az egész tábor diszruhában, zöld galyas kalapokkal díszelgett.

A tábori lelkes által énekelt misét a Lehel huszárok szabatos zenekara kísérelé.

Én épen a vérénküli áldozat felmutatásának megragadó jelenete alatt érkeztem, melyhez a zenekar Vörösmarty nemzeti himnuszát hangoztatta.

A temesvári őrség legtöbbet tett az ünnepély nagyszerű emelésére.

A vár sáncaizai körökörül füstfellegbe borultak.

A vár maga egy roppant tűzkráterhez hasonlított, mely 70—80 lángsorokkal nem szűnő sortüzelésként szórta 24 fontos golyóit, sziszegő gránátjait, s menydörgő bombáit.

Mehala külváros három oldalról felgyujtva egyre égett.

Rémítő szép látvány.

Amott iszonyu robaj, bömbölés, lángropogás, összeomló házak dörgése: átok és jaj.

Itt áhitatos csendben álló diszes sereg nyugalma, lélekemelő búskomoly zene, az Isten szolgájának buzgó éneke; áldás és ima.

Minő nagyszerű ellentét

S mindkét színpad felett nyájasan mosolygott a felhőtlen ég.

A nap forró sugarai egyforma színvegyületben törtek meg az öldöklő ágyuk sötét füsttrétegein, s a sz. áldozat tömjéngőzének ezüstgyűrűzetein!

Egy futó pillanattal átrepültem e tarka jelenetekben, s szemeim azonnal az ünnep királynéját, a zászlóanyát keresék.

Nem volt nehéz feltalálnom.

Néhány köznapi női alak körében állt egy gyermekded szende hölgy; fejét, e pillanatban ájtatosan keblére hajtván, csak szűzies tiszta homloka, a legszebb vágású szempárt elfedő hosszú selyempillák, s a vakító fehér nyak s vállak szeplőtlen tajtéka voltak kivehetőek.

Imádkozott!

Majd fehér, szinte halvány kis kezét összetéve, az égre emelte nagy kék szeméit, melyek ábrándos magasztaltság delejes fényében usztak.

Egy pár tiszta könyöntudatlanul gördült le halvány arczaiz.

Hona boldogságaért imádkozott!

Mi szép volt ő e jelenetben! midőn szűz keblének imáiban, él-tének árratlan örömeit, vágyait, fájdalmait ajánlván fel Istennek hona boldogságaért: valami szent, valami angyali nyugodott szelid arcának átszemlült vonásain!

Shép, annyira szép volt, hogy midőn bájainak csodálatában tekintetem elmerült: lelkezet neme a homályos, kimagyarázhatlan fájdalomnak ragadta meg.

A tökéletes szépség — azt mondják a költők — mint a hatalmas lángész, szerencsétlenség jó s jele földünkön; ugylátszik, mintha mindkettő csak ide tévedt volna e tökéletlen világba, mely nekik nem hazájuk, — büszkén, magukba zárkozva járnak közöttünk, keblökbe zárva szent titkát fájdalmaiknak — esdik a halált, mint mások reménylik a boldogságot...

Az isteniszteletnek végével következett a zászló-beszterelés, s a szokott szegverés.

A társaság felkelt, s az ünnepély királynéja a zászlóhoz lépett. Közép magasságu alak, a legtökéletesebb női formákkal, az élet azon bájos átmeneti korában, midőn a gyermek hölgygyé lesz, keble megmozdul s arczaiz, mint szívében kinyilnak az érzemény, kellem s szépség öröküllatu virágai.

Magas tiszta homlokán az önbecsérés nemes büszkesége szerény nőiség kellemével párosult, a finom sugárszemöldök alatt, andalgó nagy kék szeméi harmatos fénynyel ragyogtak, a tiszta nemesvágásu orr, s korallajak, márványsima nyak és vállak, hullámzó hattuykebel, gondos szeméremmel őrzött kővér piczin lába, de különösen azon szűzies ártatlanság harmatos hamva, melyet angyalarczáról még le nem törölt az indulatok forró lehelete, azon gyermekded könnyűség, s női méltóság csodás vegyülete, mely minden mozdulatán előmlött, nem tagadom, ellenállhatlan varázssal ragadták meg lelkezet.

Öltözete magyar szabásu fehér atlaszruha, dús redőkben folyt alá karcsu derekáról, melyet ezüstprémezetű fehér bársony váll szorított, fejét, s fénylő sima hajzatát, minden egyéb czifraság nélkül, széles piros szalag kórité, balfelől hosszan alálengő kettős végekkel, kised lábait szintén fehér atlaszcipócskék ápolák.

Egyszerű piros szalagfejeke szerencsés czélzásul a zászlóalj büszkén hordozott díszjelére, ügyes tapintattal volt választva, s

hogy az megtette hatását, a legénység riadó éljenüdvözlete tanusítá.

A zászlóról két, 3 rőf hosszú, s hat hüvelyk széles nehéz habos atlaszszalag, egy piros és egy zöld — a zászló-ara ajándéka — lengett alá — az egyiken: *Győzni vagy halni*, a másikon: *Független szabad honért!* jelmondat volt nagy aranybetűkkel kivarrva.

Egyiknek szegletén még szerény kised be ükkel a bájos zászló-ara neve: *Baranovics Róza*, 1849. Jun. 12. — volt olvasható.

A beszterelés után csinos puszpán-fakalapács s ezüstfejú szegek hozattak, melyeket a zászló-ara kezébe vevén, midőn ősi szokás szerint az első szeget beveré, mulékony pir, a lelkesedés villanyzó lángra futá el halvány arczaiz, s tiszta csengő hangon mondá: *Az imádot magyar hon szabadságaért és felvirágzásaért!* A második szegnél: *A győzhetlen magyar hadseregért!* A harmadiknál: *A vitéz 59. zászlóalj dicsőségeért!*

Mind három jelmondatnál a sereg méltányló lelkesedése, az ágyukat elnémitő éljeneben nyilatkozott.

A tábornok, főbb tiszték s jelen volt vendégek után minden századból néhány altiszt s tiz honvéd szólítottatott ki, kiknek a szegverés alkalmával mondott jelenél jelesebb, nemcsak ép, józan felfogást, hanem valódi műveltséget tanusító jelmondataik a magyar hadsereg hangulatát, sajátságos szerkezetét s egyszersmind műveltségi fokát félreismerhetlenül jellemzék.

Az ekképen feldiszerített s beszterelt zászló a sorok közepén feltűztetvén, a legénység lelkesült hangon s villogó szemekkel esküvék ahhoz tántoríthatlan hűséget.

Következett az ünnepély egyik legmagasztosabb jelenete.

A zászlóalj-parancsnok, Szentiványi Kázmér, leszállván lováról, a szép arát karjára fűzé, s mintegy 10 lépésnyi távolságra a a vendégkoszoruból előrelépve, a gyönyörű zászlóalj tisztelgve, léptetett el előttök.

A hölgy alakján e pillanatban valami kimondhatlan báj s földöntuli fény áradt el.

Arca halványabb, de szép, szebb volt, mint valaha; ugylátszik, mintha mindazt, mi benne földi volt, fölemészténé magasztalt lelkesülése s honaért lángoló szerelme; egész alakja oly légi, oly könnyű, s csaknem átlátszó, hogy egy más szebb, ismeretlen világ boldog lakójának mondanád, ki minden perczen vissza készül repülni éghonába!

Nagy kék szeméi delejes fénynyel égtek.

Kis kezeckéit magasan emelkedő keblére szorítá, hogy ki né pattanjon az, a boldogság tuláradó hullámai miatt.

Mert boldog volt!

Hiszen, hacsak bár egy parányi homokszemet vihetni a hon nagysága s dicsősége templomához; ez volt lelkezet legforróbb ohajtása, ez volt a köznapi világtól elszigetelt magános óráinak legbuzgóbb imája.

De magasra törő lelkezet szárnyait szegé a világ balitélete, mely a nőiség körét oly szűk korlátok közé szorítá. — Nagyért, nemesért hevülő keblének lánjai csak önmagukat emészték fel — sokat, sokat szenvedett.

És most!

A szerény hölgy szelleme nemcsak ismerve, hanem méltányolva, neve nem csak említve lön, hanem ime magasan, büszkén leng egy honaért győzni vagy halni kész hős sereg fölött, hogy legyen annak vezére a dicsőség vérpályáján, tanuja föláldozó hős tetteinek, s legyen ha kell, az elhullott hősök szemfedele.

E gondolatok s érzések viszfénye sugárzék e pillanatban a hölgy nemes arcvonásain.

Lehet-e kételkedni, hogy boldog volt?!

Lehet-e kárthatni, hogy nemes büszkeség dágasztá kebelét?!

Az ünnepélyt egyszerű, de gazdag étkezés fejezé be, melynek savát, borsát nem ingerlő külföldi fűszerek, problematikus színű, izú, szagu ételk, hanem magyar szives vendégszeretet, vidám, fesztelen, de illedelmes társalgás, lelkes áldomások, s közben-közben a zenét önkénytelenül kísérel kardalok adák meg.

A vár nagyszerű táblazenéről gondoskodott.

A társaság késő estig együtt maradt.

Hogy a társalgás középpontja, a bájló zászló-ara volt: ugy hiszem, mondanom sem kell.

Lelkes, deli ifjak gyönyörű koszoruja tiszteletteljes hódolat-

tal övezél körül, s ha volt kit az elragadó külső szépség talán érzékeltél hagyott, azt szerény, de nyílt, s nyájas társalgása, mivel szelleme, s mindenek felett minden szavából kitűnő honszerete okvetlenül meghódítja. —

Függelékül még egy epizódot az ebéd lefolyása alatt. Egy zömök, barna, villogó szemű honvéd-káplár, hirtelen az asztalfőn ülő zászló-ara mellett terem, s bal kezében vörösszalagos pörge kalapját lobogtatva, jobb kezében tölt poharral következő áldomást szavalja:

Pörge kalap, pörge! piros szalagjával,
Ugy-e! szépen összeillenek egymással,
Mint a sötét felhő színes szivárvánnyal,
S barna leány feje pillangós pártával?

Szalagunk a magyar hirnév szűz pártája,
Mert nem szállt még soha szenny s gyalázat rája,
Tisztán ragyog mint az égnek szivárványa,
Nem fedi árulás s gyávaság homálya.

Szép hölgy! kit Isten jó kedvében teremtet,
Neveld, lobogónkon leng fejünk felett,
Ne féld annak díszét, mert ha vezérünk lett,
Követi mindenütt hirnév és becsület.

Esküszünk imádkozni hazánk szent nevére!
E honért lángoló kebled szűz hevére:
Előbb omlik szívünk utolsó csepp vére,
Mint jusson e zászló ellenség kezére!

A mint reá áldást szűz ajkad lehele,
Le nem dönti többé a harci vész szele,
Fent fog az lobogni, mint diadal jele,
Vagy — lesz az elhullott hősök szemfedele!

T Á R H Á Z.

Jablonitzky Ignác.

(Meghalt 1861. ápril 10-én Egerben.)

A nemzetek egyik legnagyobb hibája s talán szerencsétlensége az, hogy nagyjaik érdemeit többnyire csak azok halála után szokták méltányolni. Ha a férfi, kinek hült tetemeit a folyó év ápril 10-én adtuk át a földnek; egyszerűsége, s tulzott szerénysége miatt talán nem tartozott azok közé, kiket a világ a „nagy” névvel tisztel meg: ő mindenesetre jeleink közé sorozható, s elhunytával ismét gyérült azok száma, kiknek egyetlen céljuk s eszméjük volt a haza boldogsága, s kik ez eszméért annyit szenvedtek! — Van, kik e névre tisztelettel fognak emlékezni, kik halála hírére fájdalommal telnek el, mint mi, kik őt csak utóbbi éveiben tanultuk ismerni: életében bámultuk, halálában szívünk mélyéből meggyászoltuk! Azok számára peig, kiknek e férfi megismerését saját tulszerénysége gátolta, egyszerű, de kegyeletteljes emlékül álljon itt e pár sor.

Jablonitzky (néhol Jablanszky) Ignác született Egerben 1808-ik évi július 15-én. Tanulmányai végeztével a nagyváradi-megyében papnövevényes lón, honnét a 2-ik évi theológiára a pesti központi papnövevényes küldetett. Itt társai közserzetében részesült, azonban csak hamar belátta, hogy hivatása lelkiéletével nem egyez. Már az intézetben nagy előszeretettel viseltetett a nyelvek iránt, s a francia, angol, olasz, német nyelveket folytonos tanulmányi tárgyává tette, minék következménye, theol. tanulmányainak elhanyagolása volt. Hogy azonban e hanyagoltság kellemetlenségeit el-álcozzalja: cselhez folyamodott. Tapintatosan számította ki ugyanis a reá eshető írásbeli tételek néhányát, s azokat pontosan leírva, rendszeresen rakta el oszmái száraiba. Számítása nem csalt. Csakugyan a leirt thesisből kapott, s ezt az illető rejtékből annak idején ügyesen varázsolta tanára kezébe. A papi pályáról lelépve, mint nevelő a gróf Zichy családnál működött pár évig, hol a keleti nyelvekkel foglalkozott, s alkalma volt Európa egy részét beutazni. Innét az országgyűlés megnyitásával Peetre ment, s az irodalomban működött. Itt ösmerkedett meg Kossuthal s elvbarátival; itt a hallhatatlan emlékü Dessewffy Auréllal, ki titkárává, később a „Világ” munkatársává tevő, mely lapot utóbb egészen maga szerkeszté. E lapból ismeretesek elvei, s szigorú következetessége. Ez időben szerette meg a homöopathiát, mely gyógy módot végtelen szenvedélyvel tanulmányozott, abban folytonosan buvádkodott, s mint maga is bevallá, e tan az, miben legerősebben áll. Sajátszerű volt élete, sajátszerűk eszméi. Egy időben folytonosan azon eszmével volt elfoglalva, hogy ő Teheranba megy homöopathának! El is ment Konstantinápolyig, hol több ideig tartózkodott az említett minőségben.

A magyar szabadságharc kitörvén, Jablonitzky a küzdők soraiba állt mint közönvéd, s nemokára századosi rangot vivott ki magának. A külhoni követség szervezők J. szintén követül küldetett a török portához, s e megbízásának mily sikerrel felelt meg; tanusította a következők. De erről csak távollevő hazánkfiak szólhatnak legjobban! csak ők mondhatnák meg: mennyit tett, működött és vivott ki e férfi a török portánál, hogy a szabadságharcz menekvő hősei rövid időre e birodalomban sanyaru menhelyet találhattak!

Jablonitzky Kossuthal a határszélen találkozott, s beszélt. Innét ha-

Egyveleg.

b. — (A népesség mozgalma Pest városban.) A város határ területe 1 egész és nyolcztedes mérőföldet foglal magában, s ebből 977 hold be van házzakkal építve. Van Pesten 4934 ház, 215 utca és 25 szabad tér. Az 1859-iki év végével jelenlevő népesség összege 134,340 egyénből állt. Ez évben 967 házasság kötöttet — sokkal kevesebb, mint más években, ugy a születettek száma is; született ugyanis élve 6423, halva 248. Meghalt összesen 5427 s ezek közt 2559 gyermek volt, miből kitetszik, hogy Pesten a gyermekhalandóság, más városokhoz aránylag, igen nagy.

— (Egy adoma a múlt évtizedből.) Egy iskolatanító utlevélért ment egy akkori hivatalnokhoz, hallja, hogy ez csupa német, ő pedig tiszta magyar; így hát gondolja magában, nem nagy értekezlet fejlődhetik ki közöttök. Összehordva tehát minden deáki talentumát, így szólítja meg a hivatalnokot: „Spectabilis domine! reddat mihi istam schedam, — mire amaz, visszabámulva: „neznám horvácki!”

b. — (Az indiai éhség), mely jelenleg az angol tartományokban uralkodik, kivált a szegényebb osztályoknál, borzasztó jeleneteknek nyilatkozik. Százan meg százan foglalkoznak az országutakon az ut porának rostálásával, hogy a netán oda hullott gabonaszemeket fölkeressék. Hasonló szorgalommal keresik fel a gabonavermeket, melyekben bőség idején a gabona elrohadt, hogy a romlott magot ételnek készítsék meg. Az éhhalál és kivándorlás egész falvakat, városokat néptelenít meg. A nyomor még magasabb fokra fog hágni, ha az eső még sokáig kimarad, mert a völgyeket s a csatornával ellátott földeket kivéve, a nagy síkságokon sehol egy zöld fűszál sem látni és így, ha az idejé termés is szűk lesz, az inség még csak akkor fog feltűnni egész rémképével.

b. — (A pompejii ásátások Olaszországban) az új kormány alatt ismét folyamatosan vannak; rendszeren 200 munkás dolgozik ott naponkint. Mint tudva van, a városnak még csak egyharmada van kiásva.

zánkba bujdosott, hogy az ügyek fejleményéről biztos tudósítást vihessen. Az ismert események gyászos bekövetkezése minden további reményt megsemmisítvén, J. visszatért Törökországba. A porta magasabb rangu egyéneivel korábbi összeköttetésénél fogva ez útjában bizalmas uton értesült, a menekültek szegény sorsáról, s kétes helyzetéről. Rögtön értesíté szerencsétlen hazafiat, hogy itt foglyokul tekintetnek, azonban menekülésük nem akadályoztatik. Így mentett meg számosakat a gyalázatos rabságtól, s talán a még gyalázatosabb haláltól.

Innét a honvágy ismét haza szólítja. Egy ideig Gyöngyös tájékán bujdosott, hol egyszer üldözéssel, a rémuralom bérenceivel is találkozott, kik Jablonszkyt keresték, de ő kimutatta, hogy Jablonitzky. Ekkor Egerbe szökött, s egy szegény pórál tartózkodott, irogatással, másolgatással keresvén keserű falatjait, s jó emberei által segitvetvén. De a bérszolgák értesültek a két név ugyanazonaságáról, — s Jablonitzkyt egy hajnalban 8 vitöz zsendárral fogatta el egy zsendárkapitány. Hadbírósgát elé állított Bácsban. „Tudom, mit akarnak az urak — mond a legőszintébb egyenességgel. Ne farszaszák magokat a kérdézősködéssel.” S ezzel minden személyére vonatkozó adatot a leghitelesebb részletességgel adott elé. Midőn társai felől kérdeztetett nyíltan, megmondá: „azokról egy szót sem fogok felelni.”

Nyolcz évi súlyos börtönrre ítéltetett. Négy évig szenvedett Josefstadttal falai között. Börtönélete sok érdekes eseménnyel van összekötve, melyeket itt tér hűnyában mellőznünk kell. Ez idő elteltével haza eresztvén, ismét Egerbe jött. Ekkor tartatta itt Haas iskolatanácsos a néptanító-jelöltek vizsgálatát. Jablonitzky némely barátainak tanácsára — miután saját ohajtása szerint is néptanításra vágyott, — szintén megjelent a vizsgán. A próbatét — mondanom se kell — a legfényesebb eredményt, sőt az ismert szigorú isk. tanácsos ur bámulatát szűlte, — mely után egy épen üresedésben levő külvárosi tanítószágra saját kérelme, sőt egyedüli ohajtása folytán az egri éresek által kineveztetett.

Itt végzé be nyugalomban élte hátralevő csendes napjait. Mig ifjúságában sokat áldozott a világ hiúságának; élte utóbbi szakát sajátszerű valóság buzgóság jellemzé. Egykor egy eltévedt társa felől kérdezvén, egyszerre fölkiált: „imádkozunk szegénynek lelkeért!” s a legnagyobb áhítattal kezdé rá az Ur imáját. Hátrahagyott iratai között tömérdek imát találtak idegen nyelvekből fordítva. Bizalmas társaskörökben gyakorta megfordult, hol alkalmunk volt roppant tehetségét s képességét bámulni, főként vitaközsáiban, melyeket a legnagyobb szerénység, következetesség, kafafáság s becsületesség jellemzett. Szerencsétlen kor fia volt, s tudományossága majd nem nyom nélkül enyészett el. April 10-ik napján alkonyatkor lakásához közel hirtelen szélhűdés vetett véget hányatott életének.

Fényes szertartással végbement temetésén mándhatni az egész város jelen volt. Honvéd társai vittük a sirkertbe számos földnyi kíséretben. Megható volt nézni az egri vallásos „olvasó-egylet” nátagjait a néposztályából égvővisszagyertyákkal kezeikben, imádkozva a boldogultért, ki társulatuk buzgó tagja volt.

A sirnál H. J. röviden előadta az üdvezült életpályáját; mi a „Szózatot” zengtük el fölötté s betakartuk hült tetemeit. Áldás és béke lengjen porrai fölött!

Szabó Ignác.

Vasárnapi Ujság 16-ik számához 1861.

Irodalom és művészet.

+ (A Vachott Sándorné által szerkesztett „Anyák hetilapja”) megkezdte pályafutását. Első száma a következő olvasmányokat tartalmazza: A nőkhez. Vachott Sándornétól. — Egy anya emlékezete. Vachott Sándornétól. — Nevelési aranymondatok. — Mese a rózsafa leányáról. — Öregségem (költmény). Szendrey Juliótól. — Házi mulatságok s foglalkozások. Női ismerettár (Deák Ferencz életrajza). A vállalat, ugy látszik, jó kezébe jutott, higgadt, nemes szellem lengi azt át. Remélhető annál fogva, hogy a magyar nővilág melegen fel fogja karolni.

+ Récsy Emil „Magyarország közböje, a mint 1848-ig és 1848-ban fennállott” című munkájának II. füzeté a napokban megjelent. A még hátralevő rész sem fog soká késni. A mint tudjuk, Pfeifer Ferdinánd adja ki, a hol 3 fival meg mindig elő lehet fizetni.

+ (Marli József, volt képezési tanár) ily című munkára nyit előfizetést: „A magyar költészet rövid ismertetése. Reálisoklak, gymnasiumok, képezdek, nevelő-intézetek felsőbb osztályai s általában mindkét nembeli fiatalaság számára.” A munka három részben, verstant, költeményfajok ismertetését és legalább 376, 1472-ik évtől napjainkig feltűnt magyar költő neve, polgári állása, születési éve s helye, történet haláluk ideje, s költészeti műveiknek jegyzékét hozza, f. évi június 2-ra fog megjelenni. Bérmentes előfizetéseket 50 kr-ával szerző szállásán (Pest, Sebestyéntér, 2. sz.) május 10-ig fogad el.

+ (Egy kis röpirat) jelent meg e cím alatt: „Egy izraelita szózat. A magyar képviselők üdvözlőlevel az 1861-dik országgyűlés megnyitása alkalmával. Irta Krausz Zsigmond, körös-ladányi lakos.”

+ Szabadkáról is egy érdekes könyvet vettünk. Ez a „Párisi emlékek” első kötete. Irta (Hiador) Jámor Pál. Szerző köztudomás szerint mint politikai menekült élt 10 évig külföldön. E munkában párisi élményeit írta le. A megjelent első kötet 1854—1855. éveket foglalja magában. Ki ne volna kíváncsi, e munkát olvasni?

+ (Párisban „Szabad Franciaország”) című új politikai lap fog megindulni, Guizot, Vilemain, Dumas és Thiers szerkesztése mellett. Sokan vannak azok a szerkesztők, pedig „sok szakács elsőzta az ételt, — szokták mondani.

+ Rózsavölgyinél következő érdekes magyar zeneművek jelentek meg: „Két 1848-iki népszerű magyar (Kossuth- és Klapka-) induló” Egressy B. és Müllertől, négy kézre zongorára alkalmazta Ábrányi Kornél. Ára 80 kr. — „Garibaldi-induló és nótája, zongorára. Ára 50 kr. — „Pesti nóta, eredeti csárdás, zongorára szerző Rupp Zsig. Ára 54 kr. — „Szózat” négy kézre alkalmazta s b. Eötvös Józsefnél szül. Rosti Agnesnek ajánlá Huber József. Ára 1 ft. — „Magyar zenevázlal” zongorára négy kézre alkalmazva s Fuchs Henrikának ajánlva Volkman Robertől. Ára 1 ft. 20 kr.

+ (Garibaldinak) ismét egy arczképe jelent meg, még pedig életnagyságban. Rajzolta Grimm. Ára 2 ft.

+ (A Muzéumkert) nemokára egy harmadik szobor fogja díszíteni. Ez Széchenyi mellszobra, melyet hazafias buzgalomból Schlick Ignác budai érozónó készített, s melynek talapatzat, szintén díj nélkül, Meyer József építész szolgáltatta.

+ (Vajda Péter granit-síremléke) Gerenday pesti műhelyében már elkészülvén, közelebb Szarvasra fog szállítatni, az elhunyt író sírjára felállítás végett. Az ünnepélyes leleplezés május 8-ra van kitűzve.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

— (Figyelmeztetés.) A Békésmegyei gazdasági egyesület, mindamellett hogy az édes hazánk alkotmányos, szabad és független fennállása, s jövője felett döntendő országgyűlés minden érdeket, és figyelmet leköt, működését ily válságos napokban sem ohajtja megszüntetni, sőt inkább kitűzött irányában most is buzditólag, s ébresztőleg hatni a mezei gazdaság minden ágazataira, erkölcsi kötelemének ismeri.

Ugyanazért a mártius 18-án Gyulán tartott gazdasági egyesületi közgyűlés meg e tavasz folyamán alatt B. Csabán juh- és szarvasmarha-kiállítását, löverseny, és szántás-versenyyel összekötve rendezni, az igazgató-választmányt határozatilag megbizta.

Az igazg.-választmány, s a kiállítási program-készítő bizottság megállapodása folytán — a nyomandó programok szétküldését be nem várva — előlegesen figyelmeztetik Békésmegye gazda-közönsége, s különösen a gazdasági egyesület tagjai, hogy a tervezett kiállítás és verseny B. Csabára f. év május 13 és 14-ik napjaira tüzetik ki, és pedig:

1. A juh-kiállításnál három csoportot különböztetik meg, nevezetesen: a) finom merinó-juhok, hol a gyapjúfínomsága a viszonyos mennyiséggel jó tekintetbe; b) közepfínomság, tekintve a gyapju mennyiségét a viszonyos minőséggel; c) a hústermelőt képviselő, vagy közönséges egy és kétnyiretű juhok, tekintettel a gyapjutermetés, és tejhasználatra. — A kiállítás május 13. 14. a bíráló május 15-án d. u. fog történni.

2. A szarvasmarha-kiállítás megyénkben tenyésztett minden fajú fejős tehének, tenyészbikák, egy és két éves üsző-, és bikaborjukra. A kiállítás és bíráló ideje ugyanaz, mint a juhoknál.

3. A löverseny; ennek célja leginkább a megyénkben elhanyagolt gazdasági, vagy ugynevezett parasztlavak nemesítésére ösztönözni, s némely

közsegek jobb ló fajait a megye többi községi lakóival megismertetni. Ugyanazért a versenyenél csak megyénk gazdasági lovaira tüzetnek ki jutalmak; egyéb lovak is versenyezhetnek tulajdonosaik magán-fogadásaira, de ezek az egylet részéről jutalmat nem igényelhetnek.

A löverseny május 14-én délután 3 órakor leend.

4. A szántásverseny május 14-én délelőtt 8 órakor veszi kezdetét; a szántás bármily ekével és vonójószággal megengedtetik. A bíráló a szántás-versenyeknél divatozó rovatos bírálati tényezők szerint eszközöltetik.

A jutalmak pénz, érmek, és dicsérb-oklevelekből állandnak; ezek mennyiségét az igazg.-és bíráló választmány határozandja meg a kiállítás terjedelme s körülményei szerint.

A kiállításra küldeni öhajtok, és a versenyzők általában május 5-ig mulhatlanul jelentkezzenek B. Csabán alólírottnál, mint a gazdasági egyesület titkárnál.

A kiállítás ideje alatt a kiállított állatok ellátása az egyesületet illeti.

A községek előjárói, különösen a jegyzők kéretnek ezen figyelmeztetést a községek lakosaival lehetőleg kimagyarázva tudatni, s mint a verseny ugy a kiállításra buzditólag hatni.

Kelt Csabán, ápril 8. 1861. Kemény Mihály, gazd. egyes. titkár.

b. — (A zalamegyei gazdasági egyesület) e hó 29-én Keszthelyen közgyűlést fog tartani az ez évi június 2- és 3-án Egerszegen rendezendő állat, s borászati kiállítás programjának végleges megállapítása végett.

b. — (Anglia gazdasági egyesületei.) Anglia 5749 f. r. mérőföld területtel bír, lakosainak száma 28 millió; tehát kétszer, annyi mint a magyar királyságnak, holott, mint fönnebb láttuk, nem bír akkora területtel. — Az angol, skót és írlandi három nagy vezér-gazdasági egyesületen kívül 282 földművelési egylet, vagyis gazdasági kör létezik.

b. — (A jövő évben tartandó londoni világiparműkiállítás programja szerint), minden kiállítandó tárgynak 1850. óta készülnie kell lenni. — Külföldi kiállítók csak az illető állam részére kinevezendő biztos vagy bizottmány engedélyével vehetnek részt a tárlatban. Az emberi munkásság minden műve, ugy nyers anyagok is küldhetők be. Ki vannak zárva: 1) Élő állatok s növények. 2) Romlatag állati s növényi anyagok. 3) Föllobbanható s egyéb veszélyes tárgyak. Beadási határidő 1862. febr. 12-től 31-ig. Ki tudná megmondani, hogy a politikai viszonyok meg fogják-e engedni, hogy e második kiállítás oly látogatottt lehessen, mint az első volt.

b. — (Uj emberölő eszköz.) Francia lapok egy oly karabély feltalálásáról beszélnek, melylyel egy perc alatt tizet lehet löni. Az egymásutáni töltés oly könnyű módon eszközölhető, hogy az alatt a vállon czélaban álló fegyvert le sem kell venni a vállról.

+ (A lit. 5 virgintai szivarok ára) minden koronaországban, a lombard-velencei királyság kivételével fölebb emeltetett. Ezentul tehát száza 3 ft helyett 3 ft 65 kron, s darabja 3 1/2 kr. helyett 4 kron lesz kapható.

Közintézetek, egyletek.

b. — (A magyar Akademia) ápril 8-iki ülésében Ráth Károly értekezett polgárfalvai Sebesi Ferenczről s különösen ennek budai követségéről, ki Konstantinápolyban, Lengyel- sőt Svédországban is járt és utazásait leírta; de csak a budai követségre vonatkozó irata s levelei találtattak még eddig meg. — Wenzel Gusztáv Frangepánok-at folytatá. Fogarassi János s magyarországi elaptróvnyekről tartott fölolvast. — Jelentetett, hogy a Széchenyi-szoborra eddigelé 13,000 ft gyűlt be.

+ (A magyar tud. Akademia) matematikai és természettudományi osztályainak ápril 15-iki ülésében dr. Balassa János foglalt el székét, a képzőműteteleket (operationes plasticae) tárgyaló jeles értekezéssel, mely a bemutatott rajzokkal együtt az Akademia évkönyvében fog mint külön füzet megjelenni. Az elnököl gr. Dessewffy Emil azon jelentést tevő, hogy a felsőház a közelebb elhunyt gróf Majláth György országbíró s az Akademia igazgató-tanácsának volt tagja tisztelgetere gyászünnepelet rendezend, melyre az Akademia is meg fog hivatni. A titkáruur Akademia ujabban begyűlt adakozásokon kívül egy 10,000 ftnyi alapítványt jelentett be, melyet Sztányai Ulman Móricz örökösei tettek, s melynek kezelését az Akademia bizak oly módon, hogy 1870. nov. 1-ig a kamatok néhány megnevezett pesti jótékony intézetnek szolgáltassanak ki, azután pedig a kamatok fele az Akademiai, másik fele pedig a pesti egyetemet illesse.

b. — (A magyar természettudományi társulat) ápril 10-iki ülésében Grossmann tanár folytatá előmetelt a tökéletlen négyzögekről. Értekezése a közlönyben fog megjelenni. — Molnár József a veszprémpalotai keserűvízről értekezett, mely szerinte az erősebb budai s alapi vizek mellé állítható. Hazánkban 1851-ben még csak az esztergomi keserűvíz volt ismeretes és használatban, jelenleg pedig már 13 megvizsgált keserűvíz ismerünk.

b. — (A nemzet gazdasszonyai) ápril 3-án tarták közgyűlésüket a m. kertészeti társulat helyiségeiben. Mintegy harmincz hölgy jelent meg és Damjanics tábornok özvegye szólat föl először. Indítványára állandó bizottmányt neveztek ki. E bizottmány tagjai: Damjanich Jánosné mint elnök, Vörös Eszter jegyző, Benedikty Györgyné, Zierer-Hody Julia, Fenczel Jozefa, Kandó Teréz, Károlyi Istvánné, Konkoly Ferenczné, Kövér Ida, Simics Istvánné, Stankó Lilla, Vezzerle Jánosné.

b. — (Egy román tanító-képezde létrehozására) Mán József marmarosi főispán 1000, Purka János 1000 és Szöllösy Balázs 200 pftot adtak.

Közlekedés.

b. — (Uj táviróvonal.) Konstantinápolyban a keresztyének által lakott városrészből Perából a napokban nyílt meg először a közvetlen távirói közlekedés Londonnal. A perai táviró legelő működéset e kérdéssel kezdé: „Hány óra Londonban?” Felhét, volt a felelet. Konstantinápolyban akkor épen félkilenczet mutatott az óra! Tehát ez utóbbi városban két órával előbb lemegy a nap, mint Londonban.

Mi újság?

+ (Id. Majláth György). v. b. t. tanácsos sz. 1848-iki országgyűlésen a felsőház elnöke, a hasonnevű főtanácsos atyja, koregyengülés következtében f. hó 12-én meghalt s Nyitra megyében Zavaron eltemettetett. (Arczképét s érdemeinek méltánylatát közölte a V. U. 1860 évi 28. száma) A jók általa szálljon a 75 évét élt érdeműs aggyastyán poraira!

+ (Bárá Sina Simon) mint Párisból írják, parancsot küldött Pestre, hogy istállóit Balabine orosz és Moustier marquis francia követ fogatai számára készítsék el.

+ (A birodalmi tanács felsőházára nézve) a kinevezések a „Sürgöny” szerinti már megtörténtek s legközelebb közzé is fognak tétetni. A két magyar hazából főurak nem hivatalosan, kivéve két egyént u. m. Benedek és Haller tábornokokat, kik azonban szintén csak katonai rangjuk tekintetéből, s nem mint magyar hazafiak hivattak meg.

+ (Az alsóház) f. hó 17-én tartott ülésében a ház elnökévé 247 szavazattal 240-nél Ghyczy Kálmán, első-alelnökévé 131 szavazattal Tisza Kálmán, második-alelnökévé 133 szavazattal b. Podmaniczky Frigyes választották meg. Másnap a 6 jegyzői állomásra megválasztottak: Tanárky Geodeon, Révész Imre, Jura György, gr. Keglevich Béla, Igratovics Jakab, Csengery Imre képviselők. Ennél fogva harmadnapra megalakultnak nyilvánítá magát.

+ (Zalamegye letényei kerülete) a leköszönt Jókai helyett, Királyi Pált választotta meg országgyűlési képviselőjének.

+ (Urházy György és Veszler Zsigmond) Pestvárosa tiszteletbeli fő-, Ebner Ede, Beniczky Emil, Tahy Antal és Farkas Mihály pedig tiszteletbeli aljegyzőivé lettek.

+ (Payne János, londoni ügyvéd) Pestre érkezett, s az országgyűlés folyama alatt több angol lapnak levelezője leend.

+ (Zágrábtól) távirják apr. 15-ől: Az országgyűlés megnyitása előtt jegyzőkönyvbe vették, hogy jövőre a bánt az országgyűlés harmas fölterjesztése után kell, hogy a király kineveze. Ezután megesküdt a bán az alkotmányra. Beszédét lelkesedéssel fogadták. Reményét fejezte ki az ország épségének visszaállítása iránt. A szerémi, fumei és dalmát követek nem érkeztek meg.

+ (Zágrában a bán ünnepélyes bevonulását) egy jelentékeny párt tüntetésekre akarta felhasználni. Több helyt fekete gyászlobogókat akartak kitűzni. Egy zágrábi sürgöny azonban jelenté, hogy az ünnepély csendesen folyt le.

+ (Katonai Józsefnék) a kecskeméti temetőben felállítandó szobrát Dunaiszky pesti szobrász már elkészíté, s a mult hét folytán volt Kecskemétre szállítandó.

+ (Nagy Pálnak), egykori híres sopronmegyei követnek Sopronmegye emléket akar emelni.

+ (Molnár társulat) a pesti városi-színházban f. hó 15-én tartotta meg a „Széchenyi-gyászünnepelet”, mely alkalomra Kisfaludy Kár., Kemény Simon* című szomorjátéka adatott elő, a színház teljes kiváltságára mellett. Az előadás igen érdekes volt. A közönség a „Hymnusz” és „Szózatot” állva hallgatta végig. A Széchenyit bengali tűzben előtűntető allegória jól sikerült. Jókai „Széchenyi feltámadása” című szép költeményét Molnár hatásosan szavalta. Az előadás végén a német színházi igazgató is kihívott, annak elismerésül, hogy a színházat Molnár társulatának ez alkalomra átengedte.

+ (Miskolcra) az april 8-iki Széchenyi-gyászünnepep alkalmából a közép- és alsó piacz-utczák Széchenyi-utczának nevezettek el, s a feliratok ez értelemben másnap reggel föl is rakattak.

+ (Az összes magyar törvénykezés) bécsi hírek szerint május 1-én fog átadatni a magyar organumoknak.

+ (A bécsi igazságügyi miniszteriumban) most folynak a tárgyalások az új sajtótörvény felett, mely a Reichsrath elé fog terjesztetni. A terv, mint mondják, szabadelvű, az engedélyeket módosítja, s a megintéseket kiküszöböli.

+ (Bácsban is macskazenének.) Közelebb dr. Berger ügyvéd és országgyűlési képviselő tiszteletére rendeztek egy ily műkedvelői előadást, mely alkalommal ilyen fölkiáltások is voltak hallhatók: „Vivat Schuselka, perat Berger!” A demonstráció oka abban rejlik, hogy dr. Berger Schuselka képviselő társát 200 ft fedezetlen adóssága miatt beperelte, mely esetet egyik ottani lap nyilvánosságra hozván, Schuselka erkölcsileg kényszerítve érezte magát, képviselői állásáról leköszönni. Bergernek ezen embertelensége a szabadelvű bécsi polgárok közt rossz vért csinált. Schuselka számára most gyűjtések eszközöltetnek, még pedig oly szép eredménnyel, hogy f. hó 16-ig már több mint 20,000 ft. gyűlt be. A pesti „Nemzeti körben” is vannak folyamatban e célra aláírások.

+ (Aggyuszállomány.) A mult héten Tirolból 78 ágyút s 6 mozsarot szállítottak az újpesti kikötőbe, hol azok partra rakattak. Utközben egy 10 ágyúval terhelt dereglye elsüllyedt.

— Miskolcra, apr. 2-ől írják: Márczius 30-kán, a reggeli vonat vitte ki körünkől városunk két országgyűlési képviselőjét: az érdemekben és e megye és haza szolgálatában öszült Palóczy Lászlót és Vadnay Lajost. A nép, mely az alkotmányos életben minden legkisebb mozzanatot szeret figyelemmel kísérni: nemcsak tudta, de várta is e napot, hogy „ősz atyja” iránt anyiszor kimutatott tiszteletét ismét újabbal növelje, megkoronázza. Számos kocsi; de sőt nem kevesebben gyalog kísérek, a félórai távokra eső indóházig, — hol már nagyszámú sokaság várakozott az érkezendőkre, — végtelenül szeretett képviselőinket. A bucsuzás egyszerű volt; de nagyszerű tette a csendes némaság. Hol az ajk néma: ott a szív beszél. Mindenkinnek arczán lehetett olvasni lelkét, gondolataival s érzelmeivel együtt. „Isten segitsd, Isten véd meg őket!” ezen imát sugározta minden szem; ezen sohaj emelkedett minden szívből ég felé. Hova kell ennél mélyebb és önzetlenebb kifejezése a szeretet-ragaszkodás- és bizalomnak?! Bizonyára, nem kis érdem, mely enyit érdemel! — Ugyanezen nap délutánján kísérek örök nyugalomra, hazánk egyik legavatottabb, legszenialább táncművészt: Thury Jánost. Alig merem gondolni, hogy lenne valaki e hazában, ki e nevet nem hallotta, vagy ne ismerné? Régi név ez — s mint uttörőt, mint a művészetnek egyik első „magyar” apostolát tanultuk ismerni. Temetése egyszerű volt, mint ő maga; a helybeli jeles ref. polgárdalárdának juttott azon szomorú szerencse, hogy ravatala fölött az utolsó gyászdal énekelje. Nagyszámú nép: tisztelők, barátok, tanítványok kísérek sirjába a művész porteméit — és nem egy könyves szemet lehetett látni. E vesztéséget legkövetlenebbül Arad és Miskolcz érzi; e két város volt neki az alfa és omega, amott őszszel, itt tavaszszal foglalkozván tanítással. Béke és mindnyájunk emlékezete lengjen a művész porai fölött! Szováti Lajos.

— (Hangverseny Győrött.) Győr, april 6. Városunk, mely már hajdan is szép hölgyeiről és kereskedéséről nevezetes volt, jelenleg pedig, minden hazai közügy pártolásában első sorban áll, virágvasárnapját (márt. 24.) méltó ünneplé meg. Ugyanis a győrvideki honvédséglőz-egylet bizottmánya pénzalapjának gyarapítására ez napon nagyszerű hangversenyt rendezett, mely hogy a kitűzött célnak mennyire felelt meg, tanúsítja a bejött tiszta jövedelem: kerékszámval 700 ft. o. é. Ennek megfelelő volt az élvezet is, melyet az előadott műsorozat minden hallgatónak nyujta; mert Reményi Ede-n kívül, ki a szent csej és városunk iránti különös vonzalmánál fogva ez alkalommal, mint főszereplő vett részt a hangversenyben, s kit a győriek jelenleg is oly nagy lelkesedéssel és kitüntetéssel fogadtak, mint mult év nyarán; — a dilettáns közreműködők is nem kevésbé kedves és minden tekintetben elismerést igénylő hatást idéztek elő. S itt nem hagyhatom említés nélkül dr. Kovács Pált hozzá méltó kedves leányával: Gizela és Liviával; Ziska Józsefné asszonyságot, Meyer Mari, Schandl Fáni és Zitritsch Riza kisasszonyokat, a helybeli dalárdát, Fischer és Perlayk urat. — S bár levelemben igen rövid ohajtok lenni, meg kell még említenem, miszerint Krisztinkovich Ede helybeli ügyvéd ur édes atyjával együtt a honvédséglőz-egylet bizottmánya nevében, szintén az egylet alapítóje javára legmelegebb részvét és hozzájárulás folytán, meglepő sikerrel sorsjátékot is rendezett. — Végül: hogy a dunagőzhajózási-társulat igazgatósága Reményi Ede-t kísértével együtt a jótékony csej tekintetéből díjtalanul s a legnagyobb kényelem felajánlásával vitte hajóján Győrbe, mely hazafiai szép tetteirét méltán dicséretet érdemel. y.

— Munkácsról írják mártius 16-ól: Van jól rendezett és szép könyvtárral ellátott kaszinó, mely Munkács kicsiségéhez képest 163 tagot számlál; gróf Szatmár Viktor köztiszteletben álló főispáni helyettesünket is kaszinó-tagul megnyertük. Fárdhatatlan kaszinó-elnökünk Torborfy ur mitsem mulaszt el a rend fenntartása, a könyvtár és tagok szaporítása körül. Ugyancsak említett T. ur igazgatása alatt egy műkedvelői társulat a Széchenyi-szobor, honvéd-egylet, Petöfi-szobor s a kórház zavartárs előadásokat. — E hó 14-én a „Vén bakancsos és fia a huszár” című népszínművel kezdte meg működését, és játéka a közönség várakozását felülhaladta, a színház zsefúlásig tele volt. Még több színi-előadás is fog tartatni, fűszerezve hangversenyekkel és szavaloatokkal; a pártolásra t a munkácsi hazafias érzelmi közönség, a jó hatásra pedig műkedvelő ifjaink ügyessége kezkeskednek. Nem hallgathatom itt el, Mezey Józ. jeles festőhazánkfa fardozását is, melyet a színpad díszítésénél csupa szivességből elkövetett; fogadjja ezennel buzgósaért köszönetünket. — 15-én Eötvös Tamást az 1848-iki vívmányok egyik kitűnő bajnokát, s később sokat szenvedett martírját, a munkácsi kerület egyhangulag követé választotta; — a munkácsiak ezen érdemteljes férfi iránti elismerésüket nyilvánítandók, nagyszerű fátylakmenettel üdvözölték a választás előestéjén. — Sz. T.

+ (Fináncz-viték.) Tisza-Füreden is vitéztek a finánczok, még pedig hogy annál biztoebben arathassanak diadalt, a katonaság segélyét vétek igénybe. Ugyanis két hős fináncz egy mellé rendelt 12 föből álló dísz-őrség kíséretében egy ártatlan palinkafőzőbe ment s az ott talált fegyvertelen rézűstököt, a szétoszlásra minden előleges felszólítás nélkül, megrohanta és izzé porrá törté. A katonaság közül csupán egy esett el — de az is hamar felugrott. A rend helyreállított.

+ (Kossuth-bank.) A „Sz. H.” szerint Orosházán egy vendéglői haszonbérlettel 1000 Kossuth-ftért árvereztek, s a béröl kötelezte magát a bérölő díjt akár régi, akár új Kossuth-bankóval kifizetni. — Valeat, quantum valere potest.

b. — (Bizanti arany-lemezkepek.) Nyitra-Ivándán Huszár János ur szántóföldjén bizanti arany-lemezkepeket találtak, melyeket a Muzéum olcáo áron meg is szerzett, mivel a birtokos csupán az arany értékét kívánta megtéríteni. A nevezett helyen újabb ismét találtak hasonló lemezkepeket.

+ (Az alagut-társulat) a budai szinkörben működő magyar színészeknek szabad átjárását engedett az alaguton.

+ (Kopos újság.) Valaki az 1848-49 ki magyar kormány hivatalos „Közlöny”-ének egy teljes példányát keresi 100 pengő ftért. Bővebb utasítást kaphatni a „Magyarország” szerkesztőségénél.

b. — (Királyi eredetű fogoly.) Az utolsó választott lengyel király Staniszláv egy utóda tesped a kufstein börtönben, a hová 20 évi börtönre van kárhoztatva a bécsi oktoberi lázongásokban részvétele miatt.

b. — (Testvérülés.) A brassói német újság írja, hogy Feketealmon april 2-án az ott adott jótékony célu táncvizigalomban a magyar szász és román nemzetbeli vendégek közt, a legforróbb testvérülési nyilatkozatok történtek. A terem magyar és erdélyi színnel volt ékítve, a falon egy korona alatt a magyar és erdélyi czimer volt látható. Felköszöntések történtek mindhárom nyelven, elénekelték a Szózatot magyarul, és a deutsche Volk-ot németül.

+ (A „Delejtű”) egyik közelebbi számát a temesvári es. kir. rendőrség lefoglalta. Tehát az a es. k. még mindig friss egészségségnek örvend.

b. — (Bécsben a Péterfüllérek gyűjtésére) a templomokban ismét kitétek a pörsölyöket; a székesegyházban kiállított fölött ily fölírás olvasható: „Jámor adakozások a jelenleg igen szorongatott szent atya számára.”

+ Bécsben a Károly-színházban nemsokára Birch-Pfeiffer „Tücsök” című darabjának folytatása kerül színpad, melyben Fanchon gyermekével ismerkedünk meg. Ezt azonban nem Birch-Pfeiffer írta. Még megérjük, hogy a „Tücsök”-nek egész genealogiáját színpadra állítják. Csak miniket mentsem meg tőle — Garibaldi.

b. — (A szegény utód.) Az 1671-ben a Zrinyi és Frangepánféle vádja miatt lefejezett gr. Tattenbach Kristóf unokája, Guido, márt. 20-án halt meg Bécsben a legnagyobb nyomorban. Kevéssel halála előtt a bástya leontásánál volt felgyűlé.

+ (Bécsben a szürke nénék ellen) még mult novemberben pert indítottak azon visszaélések miatt, melyek a bécs-wieden kórház kezelése körül elkövetek. A per a napokban dőlt el oly értelemben, hogy a kórház a legközelebbi felév lefolytával ki fog vétetni a rend kezébe. A bécsi érsek nem ismeri el érvényesnek ezen ítéletet, és azt kívánja, hogy az ügy a tartományi gyűlés elé terjesztessék, mintha bizony a bíraskodás e testület köréhez tartoznék.

b. — (Elvégre is minden napvilágra kerül.) Franciaországban a Loire mellett a Bellegarde-kastély kertjében, ásás közben, három láb mélységre egy földalatti hamis pénzverdére találtak. E mesterségre kívánatát mindenféle eszközzel volt ott, sőt néhány hamisított pénzdaráb is. 4 Henrik és 13 Lajos képmé. Alig lehet kétkedni, hogy a várkastély egykori urai üzték e mesterséget.

— (Két urnak szolgálói bajos.) Rábavölgyi határszél, mártius 28-án E napokban német akur nagy községünk utozáján sétálva, több 9—11 éves gyermeket láttam az utozán, melyekkel kezükben, épen midőn az iskolai oktatások szoktak tartatni, bámszokva ügyelni; feltűnt nekem ez, mint fel szokott tűnni naponkint, a gondatlan tanítás miatt nevelésintésgben tengődő ifjak nagy serege, s azért nem állhattam meg, csavargásuk akat meg tudakolni. Mire ők nagy nehezen kihebegték, hogy: mióta tanítójk egyszerűsmin notárius is, azóta több színapjok van; ma is eljöttek hazulról, pedig jó messziről, mert itt 4—5 falunak van csak egy iskolája, de megérkezve, azzal küldettek vissza, hogy ma a tanító mint notarius egy becsles miatt iskolát nem tart, holnap pedig csütörtök levén, szintén nem lesz tanítás. — Ily szomoruan állván a nevelés ügye, nem méltán csudálkozhatni-e, hogy a lelkes urak tanítójk által a tanítás hátrányára elfogadott jegyzői állomás miatt fel nem szólaltak, és állítólag felsőbb utasítás folytán szvendőlegesen viselik magukat (többek dicséretére legyen mondva, kivételek vannak). A tanító feladata nem oly igénytelen, hogy a tanítás és gazdálkodás mellett még más ágba vágó foglalkozást is lehessen üznie; van itt elég teendő, ha annak lelkiismeretesen akarunk megfelelni; megélt a tanító eddig is a jegyzőség nélkül, és megélt ezután is, annál könnyebben pedig akkor, ha a gyermekek előmenetele által felbuzdított szülők szorgalmasabban küldvén gyermekeiket iskolába, a tanító fáradaimait megjutalmazni alkalmok és okuk leend. Valóban kívánatos, hogy az érdekeltek belátva a népnevelésnek ezen előrehaladott korszakban nagy fontosságát, a cselezéretlenség bizonyodott két urnak szolgálás ügyét mielőbb meg fogják szüntetni. — Körtvélyesi.

— Husztról írják: Máramarosmegye, Csományfalva helységében, M . . . éknál több napon át tartott lakadalomban mintegy tizeneg helységéből lakosokból vevén többen részt, a mint az esketési menetet a 12 év óta divaton kívüli Rákóczy-indulója s lövöldözéssel megkezdtek volna, többeknek szeméből könnyek gördültek alá, s felhangzott a magyar erzelmi oroszok ajkairól: „Itt élnek, halad kell.” — Ebed alatt a haza után az általános szeretetben álló t. Szilágyi kövesligeti birtokos és az asszonyságrt Tomka Máriaéret emeltek poharat; e nért, ki a m. Akademia elnökének, gróf Dessewffy Eminek, a szépnemhez tanácsát, hogy: „Legyenek igaztók a nemesnek, a szépnem, a jó izlésnek terjesztésében, bájakkal, szivők szelidségével” csakugyan teljesíti; ki „igaztót azon czéliből, hogy fölébredjen, a hol szunyad, öregbedjék, a hol mutatkozik az irodalom komolyabb ágai iránti kedv!” E nő felköszöntésé szünni nem akaró eljenzéssel üdvözlék. — Ebed végzetével horincoeí Feri zenész működése mellett megkezdődött a táncz, még pedig eddig az itteni orosz közép népt használataban nem volt esárdással, s folytatták is csodalatra ragadó kitartással. Ebbeli buzgósságukat tett által leginkább előmozdíták az ezen lakadalmon megjelent J . . . M., J. J. szszonyások.

+ (Deák Ferenczhez) Vasmege közönsége bizalmi iratot intézett.

+ (Szegedi hírek.) Szegeden f. hó 8-án éjjel több fegyveres rabló megrohant egy házat, melyből a férj távol volt. Elraboltak 80 ft ezüstöt, 60 ft o. é. és 309 ft másféle bankjegyet. Ezenkívül inni és enni valót követeltek s egész reggelig ott tivornyáztak. Egy gyanus egyént már befogtak. Másnap egy szegény nyerges szobáját rabolták ki. Nehány magyar egyén szintén elfogattott.

— (Olyan emberek, kik a hóhérhoz folyamodnak, de ez nem hallgatja meg őket.) Gömörmegyéből Nagy-Szlaborsól, vesszük e furca tudósítást: Hogy mennyire babonas még a köznép itt környékünkön, erre felhozok egy, e napokban történt esetet, a szomszéd Fekete-Lehotai helységéből. Itt ugyamias februar hó 26-án reggel öt óraker tűz ütén ki, az idő csendessége, s az ol-táshoz érlelyel hozzálatók ügyessége folytán, csak két üres csűr égett meg, — de következő vasárnap reggel, az az mart. 3-án ismét tűz támadván, ekkor már két ház, az udvari épületekkel együtt, a lángok martalékvá lett, — de még ez sem volt elég, hanem mart. 11-én reggeli 5 óraker a tűz ismét megjelent, s a tavali kisbíró csűrét, mely is szerencsére távol a falutól magánosan állott, megemistette. — S minthogy a két utóbbi szerencsétlenség épen a tavali volt bírákat érte, mindenesetre csak gyujtogatásnak lehet tulajdonítani, már csak azért is, mert mindég a reggeli órákban történt. De azért mit tesznek a helység tavali előljáró, hogy a gyujtogatót kitudhas-sák? Három fekete-lehotai lakosból álló deputatiót, hogy a gyujtogatót kitudhas-sák? Három fekete-lehotai lakosból álló deputatiót, hogy a gyujtogatót kitudhas-sák? Három fekete-lehotai lakosból álló deputatiót, hogy a gyujtogatót kitudhas-sák? Három fekete-lehotai lakosból álló deputatiót, hogy a gyujtogatót kitudhas-sák?

— S erre mit végzett a deputatió? A kassai hóhérgyenesen elutasította őket, mondván, hogy ő, ha kell, akármelyiknek levezi válláról a fejét, de ilyen ördögös mesterségekkel nem foglalkozik s tanácsolta nekik, menjenek a lö-cse hóhérhoz, ők azonban innen is gyöngy nélkül tértek haza s a gyujto-gatót, egy gyöngyöske által elővarázsolni akaró fekete-lehotai lakosok, a szó-teljes értelemben megárták az aprilt. Hogy még ilyesmi is történhetik, a 19-ik század második felében, különösen e környéken, soha sem hittem volna, azonban ez tény s megzafolhatlan igazság. — R. R.

b. — (Honvédlőz.) Kozsvárrott már régtől szándékoztak honvédsé-gélyző egyület alakítani, de ez a korlátnok nem ajánl s így egyület ugyan nincs, hanem azért magán uton segélyzik a szűkölködő honvédeket.

b. — (Villanyos tengeri aknákat) fedezék fel, melyekben puskarop helyett lögyapotot tesznek. Az ausztriai kikötők bejáratait jelenleg ily aknák készítése által fogják védelmi állapotba helyezni.

b. — (Adakozás.) Nyitravármegye elhatározta, hogy az Akademia palotájára 1000, a Széchenyi emlékére 200 ftot nyitrai honvédséglőz együletnek pedig 1000 ftot fog adni.

+ (A Széchenyi-szoborra) eddigelé mintegy 13,000 ft gyűlt össze. *)

— (Kimentés.) A Petöfi-szoborra alólrottánál begyűlt összegeknek. III. közlés. Sipos Gábor ur ivén Szarvasról 14 ft. — Iszákrol a febr. 10-én e célra rendezett bál jövedelméből 5 ft. 30 kr. — A somogy-szölös-györki tisztség beküldött 12 ft. 60 kr. — Degre Adolf ur ivén Gyuláról 13 ft. 30 kr. — Klénántz J. ur ivén Bajáról 14 ft. — Tirtsch Rezső ur ivén Selmezcéről 107 ft. 60 kr. — Tüköry István ur ivén Gyuláról 9 ft. — A „Pesti Napló” által Jámor Lászlóné részéről (Pestrol) 5 ft. — Reményi József ivén 11 ft. 80 kr. — Jeszenszky Danóné ivén B. Gyarmatról 27 ft. és 3 arany. — Jeszenszky Sándor ivén (B. Gyarmatról) a maga s gyermektársai zsebpénzéből 9 ft. 60 kr. — Löw Lipót főrabbi ur ivén (Szeged és Kanizsáról) 76 ft. 75 kr. Összesen 305 ft. 95 kr. és 3 arany. — Ehhez adván az első és második közlés összegét 5215 ft. 30 kr. alólrottánál eddig begyűlt 5521 ft 25 kr. o. ért. és 5 arany, 1 tallér, 3 db. fos. 6 huszas és 1 tizes, mely összegek a pesti takarékpénztárba letétettek. **) Kelt Pesten, 1861. aprilis 16-kán. — Reményi Ede s. k. (Régi posta-utca, 2-ik sz.)

— (Adakozások.) A Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez a mult hét folytán beküldött:

Farkas Ignác elméleteg számára: Kovásznáról Szörtsey Győr 2 ft. — Az orosz határszélről egy magát meg nem nevezhető hazánkfa 5 ft. — Szegedről többen Maucsk Zsigmond által 13 ft 70 kr. Az adakozók nevei: Maucsk Zsigmond 2 ft. 50 kr, Kereszturi János 20 kr, Pal-mann István 50 kr, Kiss D. és társa 2 ft, Gál és Vogel 50 kr, ifj. Felmayer Antal 60 kr, Kreps és Mayer 2 ft, Mészáros Pál 1 ft, Jav Ignác 20 kr, Moszói Károly 50 kr, egy névtelen 1 ft, Pap István 50 kr, Krausz doktor 1 ft, egy névtelen beteg 20 kr, N. N. 50 kr, Lengyel Lőrincz 50 kr. Tánács Mihály családja számára: Az orosz határszélről egy magát meg nem nevezhető hazánkfa 5 ft, A honvédséglőziesi alaphoz: Az orosz határszélről egy magát meg nem nevezhető hazánkfa 5 ft. (***)

*) Ehhez járul a V. U. szerk. által a pesti takarékpénztárba letett 1436 ft. 54 kr.

**) Ide tartoznak a V. U. szerkesztőségéhez időnként a fentebbi célra beküldött s szintén a pesti takarékpénztárba külön betéti összegek, eddig összesen 367 ft. 20 kr. — Szerk.

*) Ezen a mai adakozási rovatban három helyen említett hazánkfa így írja magát levele alá: „Egy volt Miklós huszárezredbeli önkéntes honvéd”; állása nem engedí neve nyilvánítását, de ezért buzgó lélekkel jelenik meg a tavolból a hazafai adakozások perselyénel. Levelelőb értesülünk, hogy ez évi februar végétől kezdve, a kápolnai csata emlékéül, havonként 3 ftot, azaz egy köztvitéz havi fizetését, küldendi a pesti honvédegyület rendelkezése alá. Hasonlól Tánács családja számára újvótól kezdve havonként 5 ftal járul; a január és február eső összegeket a M. Sajtó szerkesztőségébe utján már korábban beküldé. Kérdésére értesítjük ismeretlen derék hazánkfiát hogy Tánács családja itt Pesten lakik. — Szerk.

